

**ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDEKİ
MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fatma Emel KAPAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Eylül, 2011

Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDEKİ MÜZİK
EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan

Fatma Emel KAPAN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Müzik Eğitiminin Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/ 09/2011

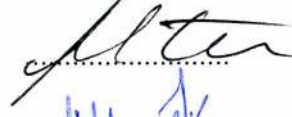
Fatma Emel KAPAN

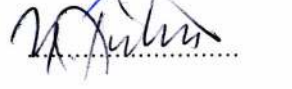
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Emel Funda TÜRKMEN
Jüri Üyeleri : Yrd.Doç.Dr. Duygu SÖKEZOĞLU
: Öğr.Gör.Dr. Yavuz TUTUŞ

İmza

Müzik Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Emel KAPAN'ın “**Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Müzik Eğitiminin Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi**” başlıklı tezini değerlendirmek üzere 16.09.2011 günü saat 13:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Prof.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZET

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDEKİ MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatma Emel KAPAN

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI**

Eylül 2011

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Bu araştırma, mesleki din eğitimi veren bir kurum olan Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde verilmekte olan müzik eğitiminin öğrencilerin görüşleri açısından incelemek, doğrudan ve dolaylı olarak bir durum tespiti yapmak, bu kurumlardaki müzik eğitiminin önemini ortaya koymak ve bu alana yönelik çalışmalara temel hazırlamak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, Anadolu İmam Hatip Liselerindeki müzik eğitimini öğrenci görüşleri açısından ele alarak bir değerlendirme yapmanın ötesinde, dini alanda müziğin önemini ve gereğini ortaya koymaya çalışarak, toplumu doğrudan ilgilendiren iki alan olan din ve müziğin etkileşimine de değinmekte, müziğin her boyutta ve her kesimde önemli bir yere sahip olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca, araştırmada, müzik eğitiminin çok boyutlu ve pek çok disiplini kucaklayan, etkileşen, etkileyen yapısına değinildiğinden ve Anadolu İmam Hatip Liseleri gibi din adamı yetiştiren okullar ve din adamları açısından müziğin etkilerini sergilemesi açılarından önemlidir.

Veri toplamak üzere, araştırmaya yönelik bir anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. Elde edilen veriler tablolara dönüştürülerek çözümlenmiş ve bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmadan, Anadolu İmam Hatip Liselerindeki müzik derslerinin mesleki dersler kapsamında ele alınarak, öneminin artırılması gerektiği önerisine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu imam hatip liseleri, müzik eğitimi

ABSTRACT

EVALUATING THE MUSIC EDUCATION IN ANATOLIAN VOCATIONAL RELIGIOUS HIGH SCHOOL IN TERMS OF THE STUDENTS' VIEWS

Fatma Emel KAPAN

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARMENT OF MUSIC**

September 2011

ADVISOR : Assist. Prof.Dr. Emel Funda TÜRKMEN

This search was made in order to analyse music education in terms of students' views in Anatolian vocational religious high school, which are institutions that give professional religious education, to confirm a situation directly or indirectly, to state the importance of music education in these institutions and to prepare the basis for this area.

This seach, beyond the evaluation of the music education in terms of students' views in Anatolian vocational religious high schools, it is mentioning the interaction of the religion and music that interest the society and trying to show that music has a place in every dimension and section by showing the importance and the need of music in religious area.Also,in the search it is important as it mentions the feature of the music education that is multi-faceted and surrounding,interacting many discipline,and displaying the music effects for schools as Anatolian vocational religious high schools which educate clerics and for clerics.

To collect data, a survey was prepared and carried out. Datas that were gained turned into charts and findings were accessed. As a result of the search the suggestion of raising the importance of music education in Anatolian vocational religious high schools by considering professional subject was accessed.

Keywords: Anatolian vocational religious high schools, music education.

ÖNSÖZ

Çalışmalarım boyunca beni yönlendiren, yüreklendiren, yolumu aydınlatan, emeğini ve sevgisini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN'e, edindirdiği birikimlerden ve desteğinden dolayı Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN'e, Prof. Salih ERGAN'a, sayın Aysel ÜLKER'e, araştırma verilerinin toplanması sırasında yardım eden sayın Zeynep YURDAKUL'a, Soner AYDOĞDUOĞLU'na tez çalışmamın her aşamasında desteğini, sabrını ve yardımını benden hiç esirgemeyen müstakbel eşim sayın Kenan KANMIŞ'a, anket çalışmamda desteklerini esirgemeyen öğretmen ve öğrencilere, emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, ağabeyim Murat KAPAN'a, ablam Handan TEPE' ye sevgili eşlerine, çocuklarına, ayrıca yaşadığım her günü minnetle geçirmemi sağlayan, varlığını yüreğimde taşıdığım sevgili babam Zeynel KAPAN'a ve her şeyden değerli varlığım biricik annem Keziban KAPAN'a şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

F.Emel KAPAN

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ'NDE MÜZİK EĞİTİMİ

1.ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ.....	4
1.1.ANADOLU İMAM HATİP LİSERİ'NİN TÜRK EĞİTİM TARİHİNDEKİ YERİ	4
1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSERİ'NİN KURULUŞU VE AMAÇLARI...12	
1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSERİ'NDE UYGULANAN DERSLERİN GENEL DURUMU	14
1.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSERİ'NDE MÜZİK EĞİTİMİ.....	17
1.4.1.Anadolu İmam Hatip Liseleri'nin Müfredat Programında Müzik Dersinin Yeri.....	17
1.4.2.Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde Verilmekte Olan Müzik Derslerinin İçeriği Ders Kitaplarının Durumu.....	17
1.4.3. Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde Ders Vermekte Olan Öğretmenlerin Durumu.....	17
1.4.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde Müzik Etkinlikleri.....	18
2.MÜZİK EĞİTİMİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	18
2.1.MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE İŞLEVLERİ.....	18
2.2.MÜZİK VE DİN	21
2.2.1. Dini Müzik ve Dini Müziğin Eğitimdeki Yeri.....	22
2.3.DİNİ MÜZİK TÜRLERİ.....	23
2.3.1.Cami Müziği.....	23
2.3.2.Tasavvûfî Sanat Müziği Müziği.....	29
2.4.DİN ADAMLARININ MESLEKİ YAŞAMLARINDA MÜZİĞİN YERİ VE ÖNEMİ.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

1. PROBLEM CÜMLESİ.....	35
2.ALT PROBLEMLER.....	35
3.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	36
4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	36
5.ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	37
6.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIK LARI.....	37
7.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

1.ARAŞTIRMANIN MODELİ VE YÖNTEM.....	38
1.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	38
1.2.ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	39
1.3.VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

1.BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
2.İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	42
3.ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
4.DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	45
5.BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	46
6.ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	48
7.YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	49
8.SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	51
9.DOKUZUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	52
10.ONUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.. ..	53
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	54
KAYNAKÇA.....	57

EKLER.....	60
-------------------	-----------

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. 1951 yılında İmam Hatip Okulları Birinci Devre Ders Dağılımları.....	6
Tablo 2. 1972 yılında İmam Hatip Okulları Birinci Devre Ders Dağılımları.....	8
Tablo 3. 1983 yılında İmam Hatip Okulları Ders Dağılımları.....	10
Tablo 4. 2010-2011 yılı A.İ.H.L. Haftalık Ders Dağılımları.....	15
Tablo 5. 2010-2011 yılı A.İ.H.L. Haftalık Ders Çizelgesi.....	16
Tablo 6. A.İ.H.L. Öğrencilerinin Öğrenim Görmekte Oldukları Ortaöğretim Kurumunda Müzik Eğitimi Alma Durumları.....	40
Tablo7. A.İ.H.L. Öğrencilerin Öğrenim Görmekte Oldukları Ortaöğretim Kurumunda Dini Müzik Eğitimi Alma Durumları.....	41
Tablo 8. A.İ.H.L. Öğrencilerinin Bulundukları Ortaöğretim Kurumundaki Müzik Derslerini Ders Saatleri Açısından Yeterli Bulma Durumları.....	42
Tablo 9. Öğrencilerin A.İ.H.L.'de Müzik Eğitimi Verilmesini Gerekli Bulma Durumları.....	43
Tablo 10. A.İ.H.L. Öğrencilerinin Dini Müzik Derslerinin Zorunlu Dersler Arasında Yer Almasını Gerekli Bulma Durumları.....	44
Tablo 11. A.İ.H.L. Öğrencilerinin Müzikle İlgili Başka Konularda Eğitim Alma, Çalgı Çalma İhtiyacı veya İsteği Duyma Durumları.....	45
Tablo 12. Öğrencilerin Dini Müzikte En Çok Kullanılan Makamları Tanıma Durumları.....	46
Tablo 13. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, Müzik Derslerinde Genel Olarak Eğitimi Verilmeye Çalışan Türk Müziği Makamlarını Tanımalarının Mesleki Yaşantılarına Olan Etkileri Konusundaki Düşünceleri.....	48
Tablo 14. Öğrencilerin Dini Müzikte En Çok Kullanılan Formları Tanıma Durumları	49

Tablo 15. Öğrencilerin, “Müzik Eğitimi Almanın “Ezan” Okumaya Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	50
Tablo 16. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, Müzik Derslerinde Genel Olarak Eğitimi Verilmeye Çalışılan Türk Müziği Formlarını Tanımalarının Mesleki Yaşantılarına Olan Etkileri Konusundaki Düşünceleri.....	51
Tablo 17. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, “Müziğin Dini Açıdan Önemli Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	52
Tablo 18. Öğrencilerin, “Günlük Yaşamınızda Müziğe En Çok Hangi Durumlarda İhtiyaç Duyuyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	53

KISALTMALAR DİZİNİ

A.İ.H.L. : Anadolu İmam Hatip Lisesi

İ.H.L.: İmam Hatip Lisesi

GİRİŞ

Müzik eğitimi, disiplinler arası çalışmalara bakıldığında, sosyal yaşamın en önemli unsurlarından biri olması nedeniyle, hemen her dal ve alanla ilişki halindedir. Bu durum, bilim, sanat ve sosyal yaşamla bağlantılı her konuyu müzikle ilintili bir hale getirmiştir. Müziğin, önce dini ve dindışı dallara, sonrasında ise kendi içerisinde başka dallara ayrılması, bununla da kalmayarak icra edildiği, üretildiği yer ve bölgeden tutun da, yapılış amacına kadar pek çok farklılık göstermesi de bundandır. Zaman içerisinde bir eğlence dinlence aracı olmaktan çıkıp, önemli bir eğitim alanı ve eğitim aracı olması, aynı zamanda onun toplumsal açıdan önemini de ortaya koymaktadır.

Müzik tarihine bakıldığında, müziğin önceleri din ve tedavi amaçlı kullanıldığı görülür. Bunun bir neticesi olarak, müzik adamlarının çok büyük bir çoğunluğunu din adamlarının oluşturduğu, müzik eğitiminin temellerinin de dinle ilgili yerlerde atıldığı, Avrupa müziğinin kilise ve çevresinde temellendiği, hatta toplumsal olaylara yön veren çalışmaların da kilise çevresinde örgütlenen korolar sayesinde gerçekleştiği görülür. Örneğin; Martin Luther (1483-1546) 1517 yılında Witteberg Kilisesinin kapısına astığı 95 tezi ile reformların başlamasına yol açmış, müzik kültürünün geliştirilmesini isteyen Luther ve danışmanları, okul koroları kurarak, korolar yoluyla örgütlenerek toplumun gelişimini hızlandırmışlardır. (Say,1995:129-130)

Türk tarihinin derinliklerine inildiğinde, müziğin Türk toplumunun yaşamında ve örgütlenmesinde yine çok önemli bir rol üstlendiği, tarihsel süreç içerisinde hem askeri alanda, hem din alanında müziğe oldukça büyük önem verildiği, halk kültürünün gelişiminde ve etkileşiminde müziğin çok önemli bir yere sahip olduğu artık herkesin hemfikir olduğu konular haline gelmiştir.

Müziğin, bireylerin duygularını ifade etmedeki gücü dikkate alındığında, doğal olarak yaratıcısına olan sevgisini dile getirirken müzikten yararlanması kaçınılmazdır. Bu durum, İslam dininin ses güzelliğine ayrı bir önem vermesi ile kendini göstermektedir ve “Kur’an-ı Kerim’i güzel sesle okumak” dinin bir gereği olarak görülmüştür. Bazı tarikatların ve özellikle Mevlevilerin müziğe verdikleri önem, oldukça ciddi bir dini müziğin gelişmesini sağlamış, bu alana hizmet eden pek

çok değerli müzik adamının (besteci, ses ve saz sanatçısı vb.) yetiştiği görülmüştür. Müziğin dinle ilgili alanlarda da önemli işlevleri vardır; bu işlevler dinin gereklerini yerine getiren bireylerin, ilahiler yoluyla sadece tinsel ihtiyaçlarını gidermek biçiminde kendini göstermekle kalmamakta, yapılan ibadetin değer kazanmasında da önemli bir görev üstlenmektedir. Ayrıca, ayet ve duaların ezberlenmesine de yardımcı olmaktadır.

Bununla birlikte, zaman zaman yaşanan olaylar, müzikten uzaklaşan bireylerin hoşgörü ve saygıdan da uzaklaştığını göstermektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme ve çöküş sürecine bakıldığında, toplumun gelişimine engel olan, isyan ve ayaklanmalarla gelişmelere ayak direyenlerin dini gerekçeler öne sürdükleri ve toplumun ihtiyaç duydukları gelişim ve değişimleri durdurmaya çalıştıkları görülmüştür. Örneğin, 17. Yüzyıldan itibaren gerileme dönemine giren Osmanlı İmparatorluğunun yenilikçi ve aydınlanmacı padişahı Genç Osman öldürülmüş, fikir önderliğini Birgivi Mehmet Efendi'nin, liderliğini ise Kadızade Mehmet'in yaptığı Kadızadeler adlı topluluğun, Türk tarihinin ilk gerici hareketi olarak tarihe geçtiği görülmüştür. Bu hareketin müzik kültürüne yönelik yasakları ise, Semra Güzel'in "Dönüşüm" adlı belgesel çalışmasında, "Bu mücadele sadece fikri olarak kalmadı ne yazık ki. Pratiğe intikal etti. Camilerin minareleri, birden fazla minarelerin yıkılması söz konusu oldu, yıkmayı düşünmek söz konusu oldu. Cami musikisine karşı geldiler, güzel sesli Kur'an okuyan hafızları yasaklamaya kalktılar, onları dövmeye kalktılar, dövdüler. Mevlit okunmasını yasakladılar, ilahilerin okunmasını yasakladılar ve daha pek çok şey yaptılar ve bu sürecin sonunda İstanbul'da toplumsal kavgalar başladı" (Güzel,2000: Cd1) biçiminde aktarılmıştır.

Bunlardan anlaşılacağı üzere, müzik ve din birbiriyle oldukça derin bağları ve etkileşimi olan iki alandır ve bu etkileşim üzerinde dikkatle durulması gerektiği gibi, takip edilerek gelişmelerinin gerek sosyolojik gerekse eğitim açısından ele alınmasının büyük bir önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırma, üç ana bölümde ele alınmıştır. Birinci bölüm, tezin kaynak tarama ve temel düşüncelerinin oluşturulduğu, konuyla ilgili çeşitli görüş ve çalışmaların ele alındığı, ayrıca araştırmanın amacının belirlenerek, öneminin anlatıldığı, problem ve

alt problemlerinin ortaya konduğu bölümdür. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınmış, üçüncü bölümde bulgular yorumlanmış, sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ'NDE MÜZİK EĞİTİMİ

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ

1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ'NİN TÜRK EĞİTİM TARİHİNDEKİ YERİ

Din eğitimi, oldukça eskiye dayanmakla birlikte, din eğitimi veren okulların 1913 yılında İmam Hatip yetiştirmek üzere açılan ve daha sonra Medresetü-l Vaazin ile birleştirilerek Medresetü-l İrşad adını alan Medresetü-l Eimmeti vel Hutaba 'ya dayandığı kabul edilebilir.

Günümüzde din eğitiminin verildiği kurumların geçmişi incelendiğinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, Meslek Okulu niteliği taşıyan okulların ilk olarak, 03 Mart 1924 gün ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunun 2. maddesine göre, kanunun neşrinden on üç gün sonra Maarif Vekaleti'nin yayınlandığı bir genelge ile bütün medreselerin kapatılması sonrasında, 4. madde gereğince yirmi dokuz merkezde ilkokula dayalı olarak dört yıllık İmam Hatip Mekteplerinin açılmasıyla eğitim sisteminde yerini aldığı görülmektedir. Dört yıllık ortaöğrenim seviyesinde olan bu okulların müdürleri için, özel bir din eğitimi görme şartı aranmamıştır. Amaçları Cumhuriyet'e bağlı, aydın din adamları yetiştirmek olan bu okulların ders saatlerinin çoğu bilim ve yabancı dil derslerinden oluşmuş ve dinle ilgili dersler ikinci planda ele alınmıştır. Bir talimatname ile bu okulların yönetimi ve öğretim şekli düzenlenmiş, okutulacak dersler; Kur'ân-ı Kerîm, gınâ (musiki), tefsir, hadis, İlm-i Tevhid, din dersleri, Arabî, hitabet ve irşâd, ahlâm ve mâlumat-ı vataniyye, Türkçe, Türk Edebiyatı, tarih, coğrafya, hesap, hendese, hayvanat, nebâtat, rûhiyat, fizik ve kimya mâlumatı, tabakât, hıfzıssıhha, yazı, terbiye-i bedeniye dersleri olarak belirlenmiştir. (Ayhan,2000:191)

Kapatılan Medresetü'l-İrşâd ve taşra medreselerindeki öğrencilerin bir bölümü yeni açılan İmam Hatip Mekteplerinin farklı sınıflarına yerleştirilmiş ve bu sebeple, 1923-1924 öğretim yılında yirmi dokuz yerde 2288 öğrenciyle açılan bu mekteplerin bazıları öğretime başladığı yıl mezun vermiştir. Ancak aynı öğretim yılı

sonundan itibaren bu okullara olan ilginin giderek azalmasıyla okullar kapatılmaya başlanmıştır.(Özüdoğru,2003)

1927’de ortaokulların, 1929-1931 yılları arasında ilkokullarla öğretmen okullarının programlarından din bilgisi derslerinin çıkarılması ve 1933’te İstanbul Dârü’l-Fünun İlahiyat Fakültesi’nin kapatılmasıyla, Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun âmir hükmüne rağmen tarihinde din eğitim ve öğretimi tamamen kaldırılmıştır. (Ayhan,2000:191) Böylece 1933’ten 1948 yılına kadar geçen dönem, tarihe Türkiye’de din eğitimi ve öğretiminin hiç yapılmadığı dönem olarak geçmiştir.

İmam Hatip mektepleri ile İlahiyat Fakültesi’nin kapanmasından sonra, eğitimin her kademesinde din eğitimi ve öğretimi yasaklanmış, dinde reform çalışmalarına Ezân’ın Türkçeleştirilmesi ile başlanmış, Kur’ân yasak kitaplar arasına sokulmuştur. Din eğitimi, gizli olarak, herhangi bir sorumluluğu olmayan, aynı zamanda bilgi yönünden yetersiz kişiler tarafından yürütülmüş pek çok hurafe bu dönemde ortaya çıkmıştır.(Ünsür,2005:2,3)

1930 yılında İmam Hatip Mekteplerinin kapanmasından sonra, din hizmetlerini görececek din adamı sıkıntısı çekilmeye başlanmış, 15 Ocak 1949’da İstanbul ve Ankara başta olmak üzere İmam Hatip Kursu adıyla on aylık bir öğretim kurumu açılmış, daha sonra Afyon, Ankara, Isparta, İzmir, Kayseri, Kastamonu, Trabzon, Şanlıurfa’da da açılarak sayıları ona çıkmıştır. (Ayhan,2000:191) Bu kurslara katılanlar, ortaokul mezunu olup, askerliğini yapmış kimselerden oluşmaktadır. 10 ay süreli İmam Hatip Kursları açılarak din hizmeti görevlisi yetiştirme uygulaması başladığı 1949 yılı sonuna kadar 50 kişinin mezun olduğu bu kursların süresi daha sonra iki yıla çıkarılmış ve meslek okulu mezunlarının da kurslara girmesine olanak tanınmıştır.

Bu okulların ders dağılımlarına ilişkin çizelgelere bakıldığında, tüm dersler arasında müziğe ayrılan haftalık ve yıllık süre tablolara şu şekilde yansımaktadır:

Tablo 1. 1951 Yılı İmam Hatip Okulları Birinci Devre Ders Dağılımları

SINIFLAR					
DERSLER	I	II	III	IV	TOPLAM
Kur'ân-ı Kerîm	3	2	2	1	8
Arapça	5	5	6	5	21
Akaid	1	2	3	2	8
Din dersleri	3	2	2	-	7
Siyer ve islam ahlakı	1	1	1	1	4
Tefsir	-	-	-	2	2
Hadis usulü	-	-	-	1	1
Fıkıh ve usulü	-	-	-	1	1
Kelâm	-	-	-	1	1
Türk İslam sanatları tarihi	-	-	-	1	1
Türkçe hitabet	-	-	1	-	1
MESLEKİ DERSLERİ TOPLAMI	13	12	14	16	55
Türkçe	5	4	4	3	16
Yazı	1	1	-	-	2
Psikoloji ve din psikolojisi	-	-	-	1	1
Tarih	1	1	1	1	4
Coğrafya	1	1	1	1	4
Yurt bilgisi ve kanun bilgisi	1	1	1	1	4
Matematik	3	3	2	2	10
Fizik	-	2	1	1	4
Kimya	-	-	2	-	2
Tabiat bilgisi	2	2	1	-	5
Sağlık bilgisi	-	-	-	2	2
Yabancı dil	2	2	1	-	5
Beden eğitimi	1	1	1	1	4
Resim	1	1	1	-	3
Müzik	1	1	1	1	4
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	19	20	18	15	72
GENEL TOPLAM	32	32	32	31	12

22 Mayıs 1972’de yayımlanan bir yönetmelikle, İmam Hatip Okulları ortaokuldan sonra 4 yıl eğitim veren bir meslek okulu haline getirilmiş, 1973 yılında, o güne kadar İmam Hatip Okulları olarak anılan okullara İmam Hatip Liseleri (İHL) adı verilmiştir. Bu dönemde İHL mezunlarına fark derslerini vermeden, üniversitelerin edebiyat bölümlerine gidebilme hakkı tanınmıştır. 1974’te İmam Hatip Liseleri’nin ortaokul bölümü yeniden açılarak, 29 yeni İHL açılmış, okul sayısı 101’e çıkmıştır. 1976’da, bir velinin hukuk mücadelesi sonucu, o güne kadar sadece erkek öğrencilerin alındığı İHL’ye Danıştay kararı ile kız öğrencilerin de alınmasına başlanmıştır. 1975-1978’de 230 yeni İHL açılmış, 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra 1985’e kadar yeni İHL açılmamıştır. 12 Eylül yönetimi tarafından Temel Eğitim Kanunu’nun 32. maddesinde yapılan bir değişiklikle İHL mezunlarının üniversitelerin tüm bölümlerine gidebilmesine de olanak tanınmıştır.

Talim ve terbiye kurulunun 20 Nisan 1972 tarih ve 248 sayılı kararı ile imam hatip okulu idare yönetmeliği yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmeliğin başlangıç bölümünde “İmam Hatip Okulları, ortaokul üzerine dört yıllık öğrenim veren bir meslek okuludur. Okul öğrencilerini hem mesleğe, hem de kendi alanlarında yükseköğrenime hazırlar” şeklinde tanıtılmış ve hazırlanan yeni müfredat programı 31 Temmuz 1972 gün ve Tebliğler Dergisi’nde yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Son sınıf dersleri arasından müzik dersinin kaldırıldığı görülen programın ders dağılımı şöyledir:

Tablo 2. 1972 yılında İmam Hatip Okulları birinci devre ders dağılımları

SINIFLAR					
DERSLER	I	II	III	IV	TOPLAM
Kur'ân-ı Kerîm	5	4	4	5	18
Arapça	4	4	3	3	14
Akaid	-	-	2	-	2
Kelâm	-	-	-	2	2
Din Dersi	2	2	2	-	6
Fıkıh	-	-	-	2	2
Tefsir	-	2	2	2	6
Hadis	-	2	2	2	6
Siyer ve Ahlâk	2	-	-	-	2
Hitabet	-	-	-	2	2
MESLEKİ DERSLER TOPLAMI	13	14	15	18	60
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	3	3	16
Tarih	2	2	2	-	6
Sanat Tarihi	-	-	-	2	2
Coğrafya	2	2	2	-	6
Matematik	4	2	2	2	10
Fizik	3	2	2	-	7
Kimya	3	2	1	-	6
Tabiat Bilgisi (Biyoloji)	-	3	2	-	5
Psikoloji	-	-	2	-	2
Felsefe (Mantık, Felsefe, sosyoloji)	-	-	-	6	6
Yabancı Dil	3	3	3	3	12
Beden Eğitimi	1	1	1	-	3
Müzik	1	1	1	-	3
Millî Güvenlik	1	1	1	-	3
Sağlık ve Beslenme Eğitimi	-	-	1	-	1
Tarım	-	-	-	2	2
Endüstri Bilgisi	-	-	-	2	2
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	25	24	23	20	92
GENEL TOPLAM	38	38	38	38	152

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 4 Ağustos 1971 tarih ve 225 kararıyla, İmam Hatip Okullarının orta kısmı kapatılmış, lise kısmı üç yıldan dört yıla çıkarılmış, böylece imam hatip okullarının ilkokula dayalı dört yıllık birinci devreleri kaldırılıp, üç yıllık ikinci devreleri dört yıla çıkartılarak

ortaokula dayalı dört yıllık meslek lisesi haline dönüştürülmüştür. Bu dönemde (1971-1973) yeni imam hatip okulu açılmamış, İmam hatip okulları 1973 yılında imam hatip lisesi haline dönüştürülmüştür. 14 Haziran 1973 tarihinden itibaren bu okullar için kullanılan “imam hatip okulu” ismi de 22 yıl sonra değiştirilerek “imam hatip lisesi” adını almıştır. İmam Hatip Liseleri’nin 1973-1997 yılları arasındaki durumuna bakıldığında, 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile İmam Hatip Liselerinin “imamlık, hatiplik ve Kur’an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı’nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayıcı programlar uygulanan öğretim kurumları” şeklinde tanımlanarak bu okulların, kuruluşundan itibaren ilk defa güçlü bir kanuni dayanağa kavuşturulduğu, o kanunu değiştiren 16 Haziran 1983 tarih ve 2842 sayılı kanunda da aynı hakların korunduğu görülmektedir.

Tablo 3. 1983 yılında İmam Hatip Okulları Ders Dağılımları

SINIFLAR			
DERSLER	VI	VII	VIII
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Fen Bilgisi	4	4	4
Millî Tarih	2	2	-
Millî Coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık Bilgileri	-	-	3
T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Yabancı Dil	3	3	3
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	2	2
Resim-İş	1	2	1
Müzik	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
ORTAK DERS SAATLERİ TOP.	28	28	28
Kur'ân-ı Kerîm	5	5	5
Arapça	3	3	3
TOPLAM	36	36	36

IX.SINIF	X.SINIF	XI.SINIF
Resim (1)	Resim (2)	Resim (3)
Spor (1)	Spor (2)	Spor (2)
II.Yabancı Dil (2)	II.Yabancı Dil (2)	II.Yabancı Dil (3)
Takviyeli Yabancı Dil (1)	Takviyeli Yabancı Dil (2)	Takviyeli Yabancı Dil (3)
Güzel Konuşma Yazma (1)	Güzel Konuşma Yazma (2)	Güzel Konuşma Yazma (3)
Bilgisayar	Bilgisayar	Bilgisayar
İş ve Temel Meslek Bilgisi (1)	İş ve Temel Meslek Bilgisi (2)	İş ve Temel Meslek Bilgisi (3)
Daktilografi	Daktilografi	Daktilografi
Dini Musiki (1)	Dini Musiki (2)	Dini Musiki (3)
Hüsn-ü Hat (1)	Hüsn-ü Hat (2)	Hüsn-ü Hat (3)
Tezhib	Tezhib	Tezhib
Fizik (1)	Fizik (2)	Fizik (3)
Kimya (1)	Kimya (2)	Kimya (3)
Biyoloji ve Sağlık Bilgisi (1)	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi (2)	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi (3)
Turizm	Ekonomi (1)	Ekonomi (2)
		Astronomi

(www.dogm@meb.gov.tr)

Bu döneme ait, İmam Hatip Liseleri, orta ve lise kısmı dersleri ve haftalık ders/kredi saatleri müzik dersi için, 6.sınıfta haftada iki 7.ve 8. Sınıfta haftada birer saat olarak belirlenmiş, 6.,7. Ve 8. Sınıf müzik dersleri genel müzik eğitime yönelik planlanırken lise kısmında dini musiki eğitimi verilmesi biçiminde planlanmıştır.

Müzik eğitimi bu dönemde, diğer orta öğretim kurumları ve günümüzde ilköğretimin ikinci kademesi olarak adlandırdığımız 6.,7.,8. Sınıflarında yer aldığı kadar yer almaktan öteye geçmemekle birlikte, lise düzeyinde mesleki gerekliliklerin dikkate alındığı da görülmektedir. Din eğitime olan sosyal ve politik yaklaşımlar araştırma konusu dışında olmakla birlikte, Kongar (1981) “Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Toplumsal Değişme Çözümlemeleri” başlıklı yazısında, imparatorluğun dinsel geleneksel egemenlik kaynağının, cumhuriyet döneminde halk egemenliği kavramıyla yer değiştirdiğini belirtmektedir. Bu durumun, dinsel geleneksel kavramlarla iç içe olan dini müzik ve geleneksel müzik kavramlarının daha az ele alınmasına, bu kavramlar ve alanlar üzerine yapılan çalışmaların da aksamasına yol açtığı söylenebilir.

Müzik eğitiminin İmam Hatip Liselerinde yer alma durumu, bu liselerin kuruluş amaç ve ilkeleri doğrultusunda şekillendirilmeye çalışılmış, dersin içeriği de yine bu amaç ve ilkeler çerçevesinde oluşturulmuştur.

1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNİN KURULUŞU VE AMAÇLARI

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana, yaşamını maddi ve manevi değerleri çevresinde şekillendirmiş, manevi değerlerinden koptuğunda ise, insan olmanın en önemli özelliklerinden yoksun kalma durumuyla karşılaşmıştır. Bu manevi değerleri düzenleyen din kavramı, insan ilişkilerini ve toplumsal yaşama yön vererek oldukça önemli bir hizmette bulunmaktadır. Bu hizmetin en güzel ve doğru bir şekilde yapılabilmesi, dinle ilgili hizmetleri yapacak bireylerin en iyi şekilde yetiştirilmelerine, bilim, sanat ve yeniliklere açık olurken, dinin gereklerine de vakıf olmayı zorunlu kılmaktadır. Din adamlarının bilinçli bir şekilde yetiştirilmesi görevi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

İmam Hatip Liseleri Millî Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan imam-hatip liseleri, ilköğretimden sonra dört yıl öğretim veren, bölge şartlarına ve imkânlarına göre gündüzlü veya yatılı ve gündüzlü olarak karma eğitim ve öğretim yapan okullardır.

İmam-Hatip Liselerinin amacı, öğrencilerin:

a) Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesini, b) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesini, c) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak üzere hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını, ç) Zihninde; insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlaka ve kültürel mirasa saygıya dayanan bir anlayışın oluşmasını, d) İmamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılmasını, e) İlgi, istek, yetenek ve başarılarına göre hem mesleğe hem de yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını, f) Yabancı dil öğrenerek alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini sağlamaktır.” (www.dogm@meb.gov.tr 15.06.2011)

Bu liseler, Türk eğitim sistemine göre, sekiz yıllık ilköğretimini bitirmiş olan gençleri, en az dört yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu niteliğini taşımaktadır ve bu liselere giriş için Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılan OKS veya SBS sınavlarına girmek ve başarılı olmak gerekmektedir(www.snavonline.net Anadolu imam-hatip liseleri.15.06.2011).

Öğrencilerinin zihninde, insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlâka ve kültürel mirasa saygıya dayanan bir din öğretimi anlayışının yayılmasına katkıda bulunmak düşüncesiyle, kültürel mirası değerlendirebilen, yaşanan hayatı yorumlayabilen, problemlere çözüm üretebilen, bireyler yetiştirmek amacını taşıdığı belirtilen okullar, temel değerlerini;

“Akla ve bilime dayalı bir din anlayışının Türkiye için gerekli zihniyet değişikliğinin gerçekleşmesine yardımcı olabileceğine inanırız. Düşünen, sorgulayan, inancını aklıyla bütünleştiren öğrencilerin yetişmesine hizmet edecek yöntemlerin geliştirilmesine çalışırız. Din Öğretiminde belletici ve baskı altına alıcı bir yaklaşımı değil, konuları çözümleyici ve yorumlayıcı bir yaklaşımı benimseriz. Din Öğretiminde dinin bütünleştirici, huzur verici ve barışı sağlayıcı gücünü ortaya çıkarmaya çalışırız. Din öğretiminde şekilcilik ve sloganları değil, ahlakî öğretilerin felsefesini önemseriz. Din öğretiminde kavram kargaşası ve kavram belirsizliğini giderecek bilimsel çalışmalar üretiriz. Sağlıklı bir din anlayışının kaliteli bir eğitim-öğretim sürecinden geçtiğine inanırız. Din öğretiminde sorunlara aceleci çözümlerle yaklaşmamaya çalışırız. Din öğretiminde oku, düşün ve anla prensibini benimseriz. Niteliğin, nicelikten üstün olduğuna inanırız ve enerjimizi olumlu alanlarda ve insanlığa hizmet için harcarız. Din öğretiminde, yönetici-öğretmen-öğrenci-veli (aile) ilişkisinde güven ortamı sağlamak için tüm tedbirleri alırız.” (dogm@meb.gov.tr 15.06.2011) biçiminde oluşturmuşlardır.

Anadolu İmam Hatip Liselerinin, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini Din Öğretimi Genel Müdürlüğü yürütmektedir. Okutulan ders kitapları da yine Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafınca hazırlanarak Talim ve Terbiye Kuruluna sunulmaktadır.

Bu okullardaki din eğitimi ve öğretimi Anayasa ve yasaların teminatı altında yapılmakta olup, görev alanları ile yasal dayanakları şunlardır:

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. Maddesinde:

‘Maarif Vekaleti, yüksek diniyat mütehasısları yetiştirmek üzere Darü'l-Fünun'da bir İlâhiyat Fakültesi te'sis ve imamet, hitabet gibi hidemat-ı diniyenin ifası vazifesi ile mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler küşad edecektir.’

Anayasa'nın 24. Maddesinde:

... din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır...

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 12. Maddesinde: Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din Kültürü ve Ahlâk öğretimi ilkokul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır...

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 32. Maddesinde: İmam-Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe, hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır... (www.dogm@meb.gov.tr 15.06.2011)

1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE UYGULANAN DERSLERİN GENEL DURUMU

Günümüzde Anadolu İmam Hatip Liseleri'nin yanı sıra İmam Hatip Liseleri de varlıklarını sürdürmekte, bununla birlikte, eğitim öğretim birliği sağlanmaya çalışılarak, derslerin içerik ve tüm boyutlarıyla hem İmam Hatip Liseleri arasında hem de diğer Anadolu Liseleriyle, ortak derslerde aynı özellikleri taşıması sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 4. 2010-2011 yılı Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Dağılımları

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ <i>(2010-2011 Öğretim Yılından İtibaren 9. ve 10. Sınıflarda Uygulanacaktır.)</i>					
DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	4	-	-	-
	GEOMETRİ	2	-	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	6	3	3	3
	BEDEN EĞİTİMİ /GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	1	1	1
	MİLLÎ GÜVENLİK BİLGİSİ	-	1	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1
TOPLAM		30	14	13	10
MESLEK DERSLERİ	KUR'AN-I KERİM	4	7	6	4
	MESLEKİ ARAPÇA	4	4	4	4
	TEMEL DİNİ BİLGİLER	1	-	-	-
	SİYER	-	2	-	-
	FIKİH	-	-	2	-
	TEFSİR	-	-	-	2
	KARŞILAŞTIRMALI DİNLER TARİHİ	-	-	-	2
	HADİS	-	-	2	-
	KELAM	-	-	-	2
	HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA	-	-	-	2
	İSLAM TARİHİ	-	-	-	2
TOPLAM		9	13	14	18
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI		-	12	12	11
REHBERLİK ve YÖNLENDİRME		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		40	40	40	40

Tablo 5. 2010-2011 yılı Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi
ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

(2010-2011 Öğretim Yılından İtibaren 11. ve 12. Sınıflarda Uygulanacaktır.)

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	4	4	4
	TÜRK EDEBİYATI	3	4	4	4
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	-	-	-
	MATEMATİK	4	-	-	-
	GEOMETRİ	2	-	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	2	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	8	4	4	4
	RESİM/MÜZİK/BEDEN EĞİTİMİ	2	1	1	1
	MİLLÎ GÜVENLİK BİLGİSİ	-	1	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	1	-
	TOPLAM	33	16	18	13
ALAN DERSLERİ	KUR'AN-I KERİM	4	6	5	4
	ARAPÇA	4	6	5	5
	TEMEL DİNİ BİLGİLER	2	-	-	-
	SİYER	-	2	-	-
	FIKİH	-	-	2	-
	TEFSİR	-	-	-	2
	KARŞILAŞTIRMALI DİNLER TARİHİ	-	-	-	2
	HADİS	-	-	2	-
	İSLAM TARİHİ	-	-	-	2
	KELAM	-	-	-	2
	HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA	-	-	-	2
	TOPLAM	10	14	14	19
SEÇMELİ DERSLER	TARİH	-	2	4	-
	ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	-	-	-	4
	COĞRAFYA	-	4	4	4
	MANTIK	-	-	-	2
	PSİKOLOJİ	-	2	-	-
	SOSYOLOJİ	-	-	2	-
	MATEMATİK	-	4	4	4
	GEOMETRİ	-	2	2	2
	ANALİTİK GEOMETRİ	-	-	-	2
	FİZİK	-	2	2	3
	KİMYA	-	2	2	3
	BİYOLOJİ	-	2	2	3
SEÇMELİ DERSLER	Açıklamalarda belirtilen derslerden seçilecektir.				
Seçmeli Ders Saati Sayısı		-	13	11	11
Rehberlik		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		44	44	44	44

1.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE MÜZİK EĞİTİMİ

1.4.1. Anadolu İmam Hatip Liselerinin Müfredat Programında Müzik Dersinin Yeri

“Fen liseleri, sosyal bilimler liseleri ve imam hatip liselerinde öğrenciler, ilgi ve istekleri ile okulun imkânları doğrultusunda “beden eğitimi, görsel sanatlar ve müzik” derslerinden sadece birini, diğer ortaöğretim kurumlarında ise görsel sanatlar ya da müzik derslerinden birini seçerler. Öğrenciler bu derslerden alt sınıfta seçtikleri bir dersi üst sınıflarda değiştirebilirler.” (www.dogm@meb.gov.tr 15.06.2011)

Görüleceği üzere seçmeli dersler kapsamında yer alan müzik dersi 9. Sınıfta haftada iki saat, 10, 11, ve 12. Sınıflarda haftada birer saat okutulmaktadır.

“İmam hatip liseleri müzik dersinde Dinî Musiki Öğretim Programı; görsel sanatlar dersinde ise Hüsn-ü Hat Öğretim Programı uygulanacaktır.” (www.dogm@meb.gov.tr 15.06.2011)

1.4.2. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Verilmekte Olan Müzik Derslerinin İçeriği Ders Kitaplarının Durumu

Müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden kılavuz kitaplarının bulunmadığı bilgisine ulaşılmış olmakla birlikte, 2006 yılında uygulamaya konan yapılandırılmış yaklaşımı benimseyen müzik öğretim programına uygun hazırlanmış yıllık planların olduğu görülmüş, bu yıllık planların bir örneği eklerde sunulmuştur. Bu planlara göre, “dini musiki” derslerinde, dini müzik formlarına ait eserlerin, nota, makam ve form bilgilerinin belli bir düzen ve sıralama içerisinde verildiği görülmektedir.

1.4.3. Anadolu İmam Hatip Liselerinde Ders Vermekte Olan Öğretmenlerin Durumu

Anadolu İmam Hatip Liselerinde ders vermekte olan öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığınca atanan öğretmenlerden oluşmaktadır ve genel olarak eğitim fakültesi mezunlardır. Eğitim Fakültelerinde dini müzik eğitimi verilmemekte ya da Anadolu İmam Hatip Liselerine yönelik müzik eğitimcisi yetiştirilmemektedir. Bu

durumun da etkisiyle, Anadolu İmam Hatip Liseleri'nin büyük bir çoğunluğunda müzik öğretmeni bulunmadığı bilinmektedir.

1.4.4. Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde Müzik Etkinlikleri

Müziğin insanın olduğu her yerde kendini göstermesi ve yer almasının dışında, dini alanda müziğin pek çok işlevinin bulunduğu, dini duyguları güçlendirmekle kalmayıp, Kur'an ve ezan okurken müzikten yararlanıldığı bilinmektedir. Bu durum, Anadolu İmam Hatip Liseleri'nin çeşitli etkinliklerini de doğal olarak etkilemekte, Ezan Okuma Yarışması, Kur'an Okuma Yarışması, İlahi Okuma Yarışması gibi etkinliklerin yapılmasına ön ayak olmaktadır. Söz konusu etkinlikler, müzik öğretmeni açığı bulunmasına rağmen, müzikle ilgili konularla doğrudan bağlantılı çalışmaları içermekte, bu alana yönelik yarışma ve etkinlikler çeşitli kanallar yoluyla duyurulmakta, din öğretimi genel müdürlüğünce de sahip çıkmaktadır. Bunun bir örneğine, müzik bilgilerinin niteliği konusunda daha ayrıntılı bilgi sunmak amacıyla yer verilmiştir.

Din öğretimi genel müdürlüğünün düzenlediği ezan okuma yarışmasının genel ilkelerine göre, yarışmacılar ezanı okuyacakları makamı (Sabâ, Uşşak, Rast, Segâh ve Hicâz) seçerek kendileri belirleyeceklerdir. Seçtikleri ilk makamdan diğer makama geçiş yapabileceklerdir.(www.dogm@meb.gov.tr 15.06.2011)

2.MÜZİK EĞİTİMİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR

2.1. MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ ve İŞLEVLERİ

Eğitim, özellikle günümüz yaklaşımları incelendiğinde, toplumun her kesimini etkileyen, insan yaşamının niteliğine ve değerlerine yön veren bir süreç görünümündedir.

Eğitim, çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük 16.06.2011), biçiminde tanımlandığı gibi, insanın kişiliğini besleme süreci veya istendik davranış oluşturma ya da değiştirme süreci olarak da tanımlanabilmektedir.(Senemoğlu,2004:xxiii)

Ertürk'ün tanımından yola çıkan Demirel de eğitimi, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci

olarak görmüştür.(Demirel,2004:6) Burada, özellikle eğitimin bir süreç olduğu hemen her eğitim uzmanınca dile getirilmekte ve vurgulanmaktadır.

İnsan gelişiminin her evresinde ve her alanında yer alan eğitim, müzikle ilgili davranışları ve bilgileri kazandırmada da en etkili yoldur. Eğitim ve müzik arasında çift taraflı bir etkileşimin varlığının yanı sıra müziğin eğitimin bir çok alanında ciddi bir işlevinin olduğu görülebilir. Burada müziğin ve eğitimin bireylerin yaşamında eskiden beri var olan derin etkilerinin izlerini görmek mümkündür.

Müziğin pek çok işlevi arasında, bireylerin dengeli, doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olmalarına olan katkılarının bireysel, birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma ve bütünleşme sağlaması açısından toplumsal, bireysel ve toplumsal kültürü artırıcı, kültürü taşıyıcı ve kuşaktan kuşağa aktarıcı olması yönüyle de kültürel işlevleri ile ekonomik işlevleri vardır. Eğitimsel işlevleri, müziğin bireysel toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin, düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı müziksel öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsar biçiminde oluşturulmuş olup (Uçan,1997:30), hem bir eğitim alanı hem eğitim aracı hem de eğitim yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Müziğin işlevleri;

- 1) Toplumsal işlevler
- 2) Bireysel işlevler
- 3) Kültürel işlevler
- 4) Ekonomik işlevler
- 5) Eğitimsel işlevler (Uçan,1997:30) olarak belirlenmiştir. Bu işlevler, müziğin bir dalı olan dini müzik için de geçerlidir.

Bu yönüyle müzik, tıptan sosyolojiye, fizikten psikolojiye hemen her alanla etkileşim halindedir ve insan kavramıyla birlikte ortaya çıktığı söylenebilecek olan din de müzikle yoğun bir etkileşim halindedir. Birey ve toplumlar üzerinde çok daha geniş bir etki gücüne sahip olan din ve inanç kavramı, müzikle birleştiğinde etki gücünü çok daha fazla arttırabilmektedir.

Fitcher tarafından toplum, sosyal gereksinmelerini karşılamak için etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıdaki insanın oluşturduğu birliktelik biçiminde

tanımlanmıştır. Toplumu oluşturan insanın, elde ettiği bilgi, inanç, sanat, moral, hukuk, alışkı ve diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan kültür ise, karmaşık bir bütün olarak nitelendirilmektedir. (Fichter. Çev:N.Çelebi. 2002:78-139) Kültürü oluşturan en önemli öğelerden biri inançlardır. Birbiriyle iç içe ve bağlantılı olarak, dinlerin toplum kültürü üzerindeki etkileri oldukça yoğun olmakla birlikte, toplum kültürünün de dini yorumlama ve uygulamada önemli etkileri vardır. Örneğin, “Carlson(1934) yaptığı bir araştırmada, üniversite öğrencilerindeki dini inançların onların birçok sosyal meseleler hakkındaki inançlarını belirleyen önemli bir faktör olduğunu bulmuştur.”(Krech-Crutchfield, çev:Güngör,1980:263) Araştırmadan elde ettiği bulgulara göre, çeşitli konularda öğrencilerin geliştirdikleri tutumlar dinsel inançlarıyla çok büyük bir ilişki içerisinde. Benzer bir biçimde, Hristiyan ve İslam toplumlarında bulunan çeşitli mezhepler dikkate alındığında, kültürel yapının da dini uygulamalarda etkili olduğu ileri sürülebilir. Bu durum kültürün en önemli unsuru olarak görülen müzik üzerinde daha belirgin etkiler ortaya koyabilmektedir.

Burada müzik ve din açısından ele alındığında, araştırmacıların, düşünürlerin, inanç, din ve ahlak üzerine fikir üreten en eski filozofların eserlerine bakıldığında da, insanın ahlaki eğitiminde sanatın önemli bir yeri olduğuna vurgu yapılmaktadır. Örneğin Aristo, müziğin eğlence, ahlaki eğitim, hoşça vakit geçirmek ve arınma olmak üzere dört amaca hizmet ettiğini bildirir. Sanatın asıl amacının ruhu arıtmak olduğunu, insanın içini temizlemek olduğunu ve musikinin de bütün doğal ahenkleri kendinde topladığı için işlerin ve sanatların en yücesi olduğunu söyler.(Turabi,2005:137)

Eflatun’un, Gevrekzade Risalesindeki bir alıntıda, “biliniz ki filozoflar (hikmet sahipleri) müziği oyun ve eğlence için değil, kişiye fayda vermek, ruhi lezzetler sağlamak, kuru mizaçları nemlendirmek (sıkıntıyı gidermek), fizyolojiyi desteklemek ve kanın akışını düzenlemek için ortaya koymuşlardır.” der ve bu ilmi inkar edenlerin, müziği sadece meyhanelerde ve sokaklarda dinleyip ilkelerini, anlamlarını ve ortaya konuş sebebini kavramadan bu ilmin (müziğin) sadece oyun ve eğlence için olduğunu zannettiklerini belirtir. Eflatun’a göre eğitimin amacı bireyde bulunan yetenekleri geliştirmekten ibarettir ve bu da müzik ve jimnastikle olur. Ruhun müzik yoluyla uyum ve ritmi, hatta doğruluğa eğilimi öğrendiğini, ritim ve uyumu, ruhun gizli köşelerine sızdırmanın, hareketlere letafet verenin, ruhu nezih

yapanın müzik olduğunu söyler. Ayrıca uygun politik kararların alınmasında da rol oynadığını bildirmesi oldukça dikkat çekicidir.(Turabi,2005:134)

2.2. MÜZİK VE DİN

Uludağ(2005), İslam Açısından Musiki ve Sema adlı kitabında, Müziği, dinleme hassası olan kulağın kendine mahsus olan bir şeyi idrak etmekten zevk alması, biçiminde tanımlamaktadır. Sema ise, “hoş, ölçülü, manası anlaşılan ve kalbi hislendiren bir sesi dinlemektir” biçiminde ifade edilmiştir. Müziğin mubah lığını, kıyas ve nas yoluyla ispatlamaya çalışmış, kıyas yoluyla ispatında insanın bir aklı ve beş duyusu olduğunu, her duyusunun idrakinin olduğunu, her duyu organının bu idrak edişlerde bazı şeylerden zevk alırken bazılarında zevk almadıklarını belirtmiştir. Bu duruma göre, kulağın durumu da diğer duyuların durumundan farklı değildir.

Nass yoluyla yaptığı ispatlarda, ayet ve hadislerde güzel seslerin övüldüğünü, çirkin ve kötü seslerin yerildiğinden söz etmektedir. Ölçülü ve hoş sesleri dinlemenin haram olmadığını, hayvanların çıkardığı ve doğada duyulan hoş seslerin taklit edilmesi amacıyla çalgıların icat edildiğini, bu nedenle bunların yasak olmadığını belirtir. Şeriat’ın da yasakladığı müzik aletlerini, bunlardan zevk alındığı için değil, içkinin haram kılınması ve bu yasağın tesirli olması isteğinin, içki ile birlikte çalınan çalgıların yasaklanmasını doğurduğu bilgilerine yer verilmiştir.(Uludağ,2005:212)

İslamiyet, dünyevi faaliyetleri de düzenleyen bir din olarak, ahlaklı olmayı, maddi ve manevi temizliği, hoşgörü ve bağışlama, tevazu ve tevekkülü temel değerler olarak benimsemiştir.(Erkan,1998:74) Müziğin iç yapısındaki denge, ritim, ahenk gibi kavramlar düşünüldüğünde ve genel olarak bakıldığında burada sayılan özelliklerin müziğin insana kazandırdığı özellikler olduğu görülebilir.

İslam filozof ve bilginleri yaptıkları araştırmalarla konuyu incelediklerinde vardıkları sonuçlar ve verdikleri bilgiler bir hayli ilgi çekici bulunmaktadır. Örneğin, Yiğitbaş’ın, Dil, Din Ve Musiki adlı kitabında, sözünü ettiği “Kulum bana kavuşmayı arzu ederse ben de ona kavuşmayı sever, o bana kavuşmaktan hoşlanmazsa ben de onun likasını (Likâ=buluşma,yüz) sevmem” hadisinin anlamının çok geniş olduğu vurgulanmaktadır. Burada Mevlana örnek olarak gösterilmiş, duyduğu her güzel sestten bir mana çıkardığı ve cezbeyle kapıldığı belirtilmektedir.

Ayrıca Mevlana'nın ses için, "O, işitme duyusunun duyduğu zaman lezzet aldığı sestir. Bu da vezinli veya vezinsiz olur, bu sesleri dinlerken kendilerinde tesir hasıl etmeyen ruhların sıhhatinden şüphe etmek lazımdır."der. Ayrıca, bu seslerin beşikte bir bebek, deve ve koyun gibi canlı her varlıkta etkilerinin olduğunu belirtmektedir. (Yiğitbaş,1968:5)

Uludağ'ın, Katip Çelebi'den yaptığı alıntıya göre, müziğin mucidinin Süleyman(a.s.)'ın öğrencisi Pitagoras'ın olduğu, deniz kenarında müziği öğrendiği, üzerinde düşündüğü ve bir çalgı icat ettiği anlatılır. Daha sonra bu icat ettiği çalgı ile ilahiler okuyarak, birçok insanın ahiretle ilgili işlerle ilgilenmesini sağladığı kaydedilmektedir. (Uludağ,2005:248)

2.2.1 Dini Müzik Ve Dini Müziğin Eğitimdeki Yeri

Dini amaçlarla yapılan müzik, her toplumun kendi inancı ve yaklaşımlarına uygun olarak çeşitlilik ve değişiklik gösterir. Aynı dinin farklı mezheplerinde bile tören ve müzik yapma biçimi değişiklik gösterebilmektedir. Türk İslam kavrayışı içerisinde icra edilen dini müziğe bakıldığında, müzik biçimlerinde bir çeşitliliğin olduğu, müziğin din açısından önem taşıdığı gözlenebilir. Gerek İslam öncesinde, gerekse sonrasında ve günümüze kadar genel olarak dini müzik alanında pek çok değişikliğin meydana geldiği bilinmektedir. Özalp'e(2000) göre, Türk ulusunun İslâm dinine geçmeden önce, ulusal bir müziğinin olduğu bilinmektedir. Eski Türkler' in dini inançlarının doğa güçlerine dayandığı, çok sınırlı olan bu dinde törenleri, her dinde olduğu gibi, din adamları yönettiği, bu topluluklarda müziğin toplumu etkilemekte bir araç olarak kullanıldığı belirtilmektedir.

Türklerin İslamiyet'i resmen kabul edişinin, ortalama IX. Yüzyılın sonlarına rastladığı bilinmektedir. Bundan sonra yeni mezhep ve tarikat türleri ortaya çıktıkça müziğin ibadetteki yeri tartışılmaya başlanmıştır. İslam'ın ilk yıllarında müzik yasağı bulunmadığı, Hazret-i Muhammed'in, Kur'an-ı Kerim ve ezanın güzel sesli kimselerce okunmasını tavsiye ettiği ve müzik hakkında bazı hadiseler buyurduğu duyulmuştur (Özalp:2000:106).

"Peygamberimiz, huzurlarında güzel bir şiir okunurken vecde gelerek raks etmeye başlamışlar ve raks esnasında hırkaları yere düşmüş, bunu gören Muaviye,(Ey Allah'ın elçisi ne güzel oynuyorsunuz) demiş. Buna karşılık Hazret-i Muhammed, (Sus Ya Muaviye!.. Sevgilisinin adı anılırken harekete geçmeyen insan kerim

değildir) buyurmuşlardır.” İşte tecvit ve kıraat buna benzer işaret ve düşüncelerden doğmuştur (Özalp:2000:106).

Buradan da anlaşılacağı üzere,

“Araplar arasında İslamiyet’ten önce müzik eşliğinde kaside okuma geleneğinin bulunduğu bilinmektedir. Türklerin İslamiyet’i kabul edişinden sonra sürekli olarak gelişen Türk müziği, oldukça önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bununla birlikte, din adamları içinde müziği hor gören, uğraşılmasını günah sayan kimseler her zaman ortaya çıkmıştır. Böyle din adamları pek çok dinde vardır ve özellikle çalgıyı yasaklama eğilimine daha sık rastlanmaktadır. Buna karşılık mutasavvıflar arasında ibadette müziğe oldukça sık yer verilmiştir. Çeşitli mezhep ve tarikatların sayısı arttıkça biçim değişikliklerine paralel olarak ibadet şekilleri de değişmiş müziğe daha fazla yer verilir olmuş, dolayısıyla yeni yeni beste şekilleri ortaya çıkmıştır. Böyle olmakla birlikte dini müzik eserlerine sazların eşlik etmesine, dini kimlik taşıyan saz eserlerinin seslendirilmesine, zaman zaman ağır hücumlarda bulunulmuştur”(Özalp:2000:106).

“Şaman, Baskı (Bahşi), Kam adını alan din adamlarının müzik ve ritmin gereğine göre yapmış oldukları bir takım beden hareketleri, daha sonraları raksın kaynağı olmuş, birçok tarikatta raks unsuru bir ibadet figürü olarak uslûblaşmış, simge haline gelmiştir. Mevlânâ Celâleddin, Orta Asya kültürü içinde yetişen ve bilgeliğiyle ünlü bir aileden gelen biri olarak, anayurdunda henüz izleri silinmemiş, öz kültürüne ait unsurları Anadolu’ya taşıyarak, Mevlevilik tarikatı içinde (Raks- Musiki- Şiir) üçlüsünü estetik ölçülerde birleştirmiştir. Dini Türk Müziği “Cami Müziği” ile “Tekke Müziği ” olmak üzere iki kolda yürümekte, birbirinden kopmadan, zıt düşmeden yürütülmektedir. Özkan, dini müziğin cami müziği ve tekke müziği olarak ikiye ayrıldığını belirtmiş ve dini müzikte kullanılan formları on iki maddede ele almıştır” (Özkan, 1987:79).

2.3. DİNİ MÜZİK TÜRLERİ

2.3.1.Cami Müziği

“Câmilerde yapılan ibadetler içinde ya da dışında, kendine özgü şekil ya da usûlde, tek başına okunmak için bestelenen, çoğu zaman bir makam çerçevesi içinde, belli bir uslûbla ve genellikle o anda doğaçlama olarak yapılan, bazen de özel olarak bestelenen ritimli eserler olarak tanımlanabilecek bu biçimde hiçbir müzik aleti kullanılmamaktadır. Bu tür müzikte tek araç güzel bir ses fiziğine sahip olan insan hançeresidir” (Özalp:2000:107).

Akdoğu (1996: 324) Câmî Müziği’nin türlerini şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Ezân
- 2) Kamet
- 3) Tardiyye
- 4) Tekbîr
- 5) Tehlil
- 6) Telbiye

7) Genel Olarak Salât

- Sabah Salâtı
- Cenaze Salâtı
- Bayram Salâtı
- Salât-ı Ümmiye

8) Genel Olarak İlâhi

A) Dinsel Aylarla İlgili İlâhiler

- a) Muharrem
- b) Safer
- c) Rebi'ül Evvel, Rebi'ül Ahîr
- d) Cemâziyel Evvel, Cemâziyel Ahîr
- e) Recep
- f) Şaban
- g) Ramazan
- h) Şevval-Zilkâde-Zilhicce

B) Sözel İçerikle İlgili İlâhiler

- a) Hamdîye
- b) Mi'rac İlâhisi
- c) Tevşih
- d) Tesbih İlâhisi
- e) Kelime-i Tevhid ilâhisi

9) Kasîde

10) Na't

11) Mûnacât

12) Mahfel sürmesi

13) Temcid

14) Mersiye

15) Mi'râciye

16) Mevlid

Din adamlarıyla yapılan görüşmelere göre (Kapan, Türkmen:2010) en çok kullanılan Câmi Müziği türleri şöyledir: Ezan, Salâ, Salât, Kıraat, Mûnaca't, Na't, Mevlid, Mi'râciye, Temcid ve İlâhî.

Ezan ve Salâ

Müslümanları günde beş vakit ibadete çağırmak için bir ibadet yerinde, müezzin tarafından varsa minareden, yoksa yüksekçe bir yerden okunur. İslamiyet'in ilk ezanını Hazreti Bilal okumuştur. İlk ezanın Çargâh makamından okunduğu kabul edilmektedir. (Özalp:2000:107)

Ezan, günde beş defa belirli saatlerde okunarak namaz vakitlerini bildirir. Belirli bir usûlle okunmadığı için “Durak” şeklinde irticalen okunur.

Ak(2009:73) Musiki bilgisi az olan müezzinlerin okuduğu ezanların üstadların taklidinden ibaret olduğunu, ezanın her makamdan okunabilirse de, tesir bakımından daha çok dini musikiye uygun makamlardan okunmasının adet olduğunu belirtmiştir.

Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca' ya göre ise ezan aşağıdaki makamlara göre okunmalıdır :

Sabah Ezanı: Sabâ, Dilkeşhâveran

Öğle Ezanı: Sabâ, Hicaz

İkindi Ezanı: Hicaz

Akşam Ezanı: Hicaz, Rast

Yatsı Ezanı: Hicaz, Bayatî, Nevâ, Rast (Özalp,2000:108)

“Ezanın önemli bir yönün bazı bölümlerinde Keşide (dizilmiş, çekilmiş), bazı bölümlerde de kesikliklerin bulunmasıdır. En önemlisi de kararlardaki kalıptır; Ezan hangi makam ve perde ile başlanmışsa, aynı makam ve perdede karar etmek şarttır. Bununla birlikte yukarıda sözü edilen makamlara yüzde yüz bağlı kalmak da şart değildir. İyi müziği bilenler arzu ettikleri makamdan okuyabilir.” (Özalp,2000:108)

Salât

Farklı kaynaklarda çeşitli şekillerde yorumlanan Salât'ı, Ak (2009:77)“ Namaz gibi dinin en temel ibadeti yanında, başta câmi ve tekkeler olmak üzere çeşitli yerlerde yapılan törenlerde bazen bir kişi, bazen toplu halde okunan bestelenmiş övgü ve duâ cümlelerinin hepsini içine alan bir terimdir” şeklinde tanımlıyor.

“Akşam ezanının dışında diğer dört vakitte sabah ezanından önce, öğle, ikindi, yatsı ezanından sonra verilir. Daha çok cuma, pazartesi ve kandil geceleri okunması alışkanlık haline gelmiştir. Sabah salâsından başka diğer vakitlerde ezan hangi makamdan okunmuşsa aynı makamdan okunur. İki kişi tarafından karşılıklı da okunabilir, fakat burada, uygulanan makamın gereğinin yerine getirilmesi aranan bir özelliktir. Sabah ezanından yarım ya da kırk beş dakika önce verilen salâda

Dilkeşhâveran makamı kullanılır. Çoğu zaman salâdan sonra dini bir kasîde okumak usûldendir.” (Özalp,2000:108)

Kıraat

“Sözcük anlamı “okumak”tır. Kur’an-ı Kerîm’in usul ve erkânına göre okunmasına “İlm-i Kıraat”, yedi türlü okunuşuna ise “Rivayet-i seb’a” denir. Müzikte, kıratın anlamı ise, namazın rükünlerinden olmak üzere Kur’an-ı Kerîm’den muayyen sûrelerin, istenilen makamlardan doğaçlama olarak okunmasıdır.” (Özalp,2000:108)

Münaca’t

Münaca’t kelime olarak yakarma, dilekte bulunma anlamı taşır. Edebiyat terimi olarak ise Allaha yakarmak ve istekte bulunmak amacıyla yazılmış şiirlere denir. Mesnevilerin giriş kısımlarında Tevhid'den sonra Münacaatlar yer alır. Divan Edebiyatında çoğunlukla her şair belirli bir sıra gözeterek münacaatları divanlarına eklemiştirler. (www.vikipedi.org 22.06.2011) Münaca’tların sözleri Arapçadır. Çok eski zamanlarda müezzinler tarafından minarelerde okunduğu bilinmektedir. Münaca’tlar irticalen okunduğu için bestelenemezler. “Münacat’ın sonunda halka hitap kısmı vardır. Bu kısmın sonuna doğru müezzin melodik seyrini Dilkeşhâveran makamına getirip bağlar. Çünkü Temcid ve münacât’ın arkasından Dilkeşhâveran makamında sabah salâtı okunacaktır. (Ak 2009:88)

Mevlid

Mevlid, “Bursalı Süleyman Çelebi tarafından halk dili ile yazılmış, Peygamberimizin doğumunu anlatan ve senasını yapan bir mesnevidir.” (Karadeniz,1965:168) Sözlük anlamı “doğma, dünyaya gelme, Peygamberimiz Hz Muhammed’in doğumunu anlatan manzum eser” manalarına gelir (www.osmanlicaturkce.com 02.09.2011). Edebî bir terim olarak Mevlîd“, Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatından kısa pasajları, mucizelerini anlatan mesnevi tarzındaki metinlerin tümüne verilen isim olmakla beraber, İslâm edebiyâtında bir edebî türdür. Musikî terimi olarak mevlîd ise, cami ve tekke musikisinin bir türünü ifade eder. İslâm musikîsinde Mevlîd okuyanlar, Farsça’dan türetilmiş "mevlidhan" tâbiri ile nitelendirilir.

Mersiye

Divan edebiyatında ölen bir kimsenin yiğitliğini, cömertliğini iyiliğini, yaptıklarını övmek ve ölümünden duyulan acıyı dile getirmek için yazılan şiir türüdür.

“Cenaze Salatlarından sonra ve vefat için okunan Mevlidler arasında ölülerin hatırasını yad için yazılmış ve usulsüz okunan manzum eserlere "Mersiye" denir. Bunlar, musikî bilen kişiler tarafından her makamdan usulsüz olarak irticalen okunur. Bu bakımdan notaları yazılmış değildir. Bununla beraber usulle bestelenmiş bazı ünlü Mersiyelerin notaları vardır.
(www.turkmusikisi.com.16.06.2011)

Kaside

Din veya devlet büyüklerini övmek ya da yermek için yazılan divan edebiyatı şiirleridir. Katı bir kalıpla yazılan kaside altı bölümden oluşur. Dini mahiyette icra edilen kasideler, bir kişi tarafından irticalen bestelenir ve okunur.

Mi'râciye

Hız.Muhammed'in gökyüzüne çıkışını konu edinen mesnevî şeklinde yazılmış şiirlerin ezgilendirilmesiyle oluşmuş bir türdür(Akdoğan:1996:358)

“Okundukları yerler, edebi şekilleri, muhtevâları ve müzikal yapıları bakımından ilâhi diye bilinen eserlerle büyük ölçüde aynı özelliklere sahip olan Kutbunnâyi Şeyh Osman Dede' nin mesnevi tarzında yazıp bestelediği ve daha çok hazreti peygamberin anne ve babasının özelliklerini konu alan, Türk musikisinin ve dolayısıyla da dini musikimizin en san'atlı eseri olan Mi'râciyye, Mirâc mucizesini dile getiren nazmın bestesidir.”(Ak: 2009:134)

“Nayî Osman Dede tarafından bestelenen ve dinî musikîmizin en sanatlı eseri olan Mi'râciyye, Mi'rac gecelerinde okunurdu. Altı bölümden oluşan Mi'râciyyenin her bölümü başka bir makamdan bestelenmiş olup her parçası "bahir" adını alır. Dr. Suphi Ezgi'nin kitabında bu eserin .Türk Darbı usulü ile bestelendiği iddia edilmekte ve notası verilmektedir. Bu nota incelendiğinde bir kısım ölçülerin usule uymadığı görülür. Yazar bunları, "eseri süslemek amacı ile bazı darbıların, zamanlarından fazla uzatılmasının adet edinildiği" yolunda esassız bir sebebe dayandırmakta ise de böyle bir şey kesinlikle söz konusu değildir. Eser baştan aşağı Durak şeklinde ve usulsüz olarak bestelenmiştir.”(www.turkmusikisi.com 16.06.2011)

Temcid

“Sözcüğün aslı Arapça, şeref, büyüklük gibi anlamlara gelmektedir. “Ululamak” anlamındaki “Mecd” kökünden geldiği bildirilen temcid, kısa ve özlü sözler seçilerek yazılmış, Münacat'a benzeyen Arapça şiirlere yapılan dini bestelerdir. Allah'ın büyüklüğünü anlatan Temcid'ler toplu ibadetlerde icra edilen bir tür

Münacat olarak kaydedilir. Pazartesi ve Cuma günleri, Ramazan ayında her gece sahur vakti okunan Münacat dörtlükleri ile genellikle Segâh makamında bestelenmiş biçimde okunmaktadır. Genellikle sık sık tekrar eden melodik cümlelerden oluşurken, tek ve toplu “cumhur” olarak okunan bölümleri vardır. Çoğu kez Durak Evferi ile bestelenirse de başka usûllerle de bestelenebileceği belirtilmektedir.” (Özalp,2000:111)

İlâhi

İlahiler, Allah'ı övmek, O'na dua etmek ve en büyük aşkın O'na aşk olduğunu belirtmek amacıyla yazılmış, bestelenip belirli makamlarla okunan dini/tasavvufi halk edebiyatı nazım şeklidir. Çok eski zamanlardan bu yana dinlerin ve inançların önemli bir parçasını oluşturmuştur. Her dinin ilahilere farklı bir bakışı vardır.

Özalp, “ İlâhi”yi; “ Dinî Türk Musikisi’nin en çok kullanılan ve en parlak beste formudur. Tasavvufî şiirlerden seçilerek her makam ve usûlden bestelenmiştir. Hem Câmilerde hem de tekkelerde okunur. İlâhi bestekarları eserlerine söz olarak daha çok Yunus Emre ve Niyazi Mısrî’nin şiirlerini seçmişlerdir. İlahiler besteleniş, melodik kuruluş ve kullanım açısından, diğer dini eserlere göre daha kolay anlaşılabilir eserlerdir; samimi ve özentsizdir. Hemen hemen hepsi ilâhi bir ilhamın gerçek ifadesini taşır. Birçok yönden Şarkı’ya benzer. İlâhiler ya solo ya da toplu olarak okunur; Ramazan ilâhileri, Niyaz İlâhisi gibi şekilleri vardır.” şeklinde tanımlıyor.(Özalp,2000:111)

Şuğl (Şuul)

Bir ilâhi türüdür ve sözleri Arapçadır. İlâhi şeklinde bestelenmişlerdir. Şuğuller sanat bakımından İlahilere göre daha basit, hafif ve hareketli eserlerdir.

2.3.2.Tasavvûfî Sanat Müziği

Akdoğu Tasavvûfî Sanat Müziği'nin türlerini şu şekilde sıralamıştır :

- 1) Gülbang
- 2) Durak
- 3) Na't
- 4) Taksim
- 5) İlk peşrev
- 6) Âyin-i Şerîf
- 7) Son Peşrev
- 8) Son Yürüksemâî
- 9) Semâ (Akdoğu 1996: 441)

“İslam dini çerçevesi içinde kurulmuş olan birçok tarikatta, ayakta ya da oturarak okunan, değişik biçimlerde, ağır ve yürük üsullerle, yapılacak olan âyinlerde raks için bestelenmiş eserlerdir. Bunlardan başka dinî musikimizde, dini bir “Mürâkaba ve istiğrak” sağlamak için bestelenmiş başka eseler de vardır. Câmî musikisinde hiçbir musiki aleti kullanılmazken tekkelerde Ney, Rebab, Keman, Kudüm, Mahzar, Bendir, Zil (Halile), Def gibi musiki aletleri kullanılmıştır. İbadet ve âyinlerde musiki ve raksa yer veren tarikatların en önemlileri Mevlevîlik, Kadirî, Rıfâî, Bedevî, Şazeli, Bayramî, Devranî, Halvetî, Celvetî gibi tarikatlardır.” (Özalp,2000:111)

Akdoğu dini müzik türlerini, Câmî Musikisi ve Tasavvûfî Sanat müziği şeklinde sınıflandırırken, Özalp; Câmî Musikisi ve Tekke Müziği şeklinde sınıflandırmıştır.

“Na't, Münacat, Kıraat, İlâhî gibi beste formları tekkelerde de okunurdu. Özellikle ilâhiler Tekke Müziğinde en önde gelen beste formu olmuştur. Eskiden

zâkirbaşlarının değeri, bilmiş oldukları ilâhi sayısı ile ölçülür, üç binden az ilâhi bilen zâkirbaşılar ayıplanırdı.” (Özalp,2000:125)

Gülbang

Tümüyle sözel yani ezgisiz ya da usûlsüz ezgiyle söylenir. Bir duâdır. Mevlevî törenlerinde, gülbang sonunda “Hu” çekilir (Akdoğan 1996:442)

Savt

İlahilerde kullanılan güftenin ve makamın değişmeden, farklı melodilerle birbirine benzemeyecek şekilde bestelenmesine denir. Câmi musikisinde kullanılan savt, özellikle XIX. Yüzyılda daha çok kullanıldığı söylenmektedir.

“Gülşenî tekkelerinde zikir esnasında okunan bir tür ilahi olup daha çok bu tarikat içinde gelişmiştir. Bu formun Bektaşî tekkelerinde kullanılanına “Bektaşî Gülbankı” denir.” (Özalp,2000:126)

Durak

Tasavvûf içerikli şiirlerin usûlsüz olarak ezgilendirilmesi, bu türü belirleyen birinci ögedir. Genel olarak dört dizeden, yani, bir kıtadan oluşmuş sözlerin yalnızca birinci ve üçüncü dizelerinin bestelenmiş olması yanında, 2. ve 4. dizelerin 1. dizenin ezgisiyle seslendirilmesi, türü belirleyen diğer bir öge olarak karşımıza çıkar....Sözlerin mutlaka tasavvûf içerikli, daha çok Tanrı'nın yüceliğini, O'nun özelliklerini içermesi, türü belirleyen diğer bir ögedir. Durakların 3. dizeleri meyan anlayışı ile bestelenirler (Akdoğan 1996:442)

“Tekkelerde Âyin icra edilirken dinlenme dönemlerinde toplu olarak ya da tek kişi tarafından okunan eserler olarak tanıtılan Durak formu, Allah ve Peygamber'in, ayrıca büyük din adamlarının meziyetleri hakkında yazılan Türkçe manzum kıt'alardan oluşmaktadır ve her makamdan bestelenen Durak'ların usulünün olmadığı kaydedilmektedir. Besteleri bu türe mahsus bir tavırla yapılmış ve notaya bu şekilde alınmış olan Durak okuyucuları, eseri notasına uygun olarak ve Durak'lara has tavırda okumak zorundadırlar. “Duraklar çok defa dört satırlık manzum kıt'alardan seçilirse de, yalnız birinci ve üçüncü mısraları bestelenir, ikinci ve dördüncü mısralar aynen birinci mısranın bestesi ile okunur. Üçüncü mısra meyan olup ona mahsus şekilde bestelenir. Çoğunlukla kısaltılarak birinci ve üçüncü mısraların okunması ile yetinilir.”(www.turkmusikisi.com 16.06.2011)

Durak'lar, "Durak Evferi" adı verilen birleşik bir usûlle bestelenen ve sözleri tasavvufî şiirlerden seçilen Durakların ifadesinde ruh ve beden yorgunluğunu giderici, rahatlatıcı bir özellik dikkati çekmektedir. Dinî musikimizin en sanatlı beste formlarından olduğu belirtilmektedir. (Özalp,2000:125)

Na't

Na't, konu olarak İslam dininin son peygamberi Muhammed'i anan ve öven edebi eserlere verilen isimdir. Hz. Muhammed'i övmek, ona duyulan saygı, sevgi ve şevki dile getirmek, ondan şefaath dilemek gibi amaçlarla yazılırlar. Na't'ler ritimli ya da ritimsiz olarak bestelendiği gibi çoğunlukla irticalen okunur.

Tevşih

"Bir çeşit Na't'tır; Mevlid ve Miraciye okunurken icra edilir. Daha çok Durak Evferi, Devrikebir, Çenber, Zencir, Evsat, Hafif, Muhammes gibi büyük usûllerle bestelendiği gibi Sofyan, Düyek v.b.usullerle de bestelenebilir. Sözlerinin Arapça ve Farsça olanları da vardır. Câmilerde okunabilirse de daha çok tekkelerde kullanılmıştır. Sözcük düzenlemek, süslemek, tezyin etmek anlamlarına gelir. Dini musikimizin ilâhiden sonra en çok kullanılan beste formudur. Bunlara Nâ't'ların besteli şekilleri denebilir. Mevlid bahirleri belli makamlardan okunduğu için, bu makamlara uyan yada aynı makamlardan tevşihler bestelenmiştir." (Özalp,2000:125)

Âyin-i Şerif

Yalnız dini musikimizde değil, dini olmayan musikimizin formlarından en büyüğüdür.4 bölümden oluşur.Her bölüme selam adı verilir.her bölümün sonunda semazenler semayı bırakarak şeyhe selam verirler.Mevlevî ayini ile melevvî semahını birbirine karıştıramamak gerekir. ayin, melevvî semahına eşlik eden bir musiki formudur. Semah ise, ayinin icrası sırasında semazenlerin belli bir disiplin içinde dönmesidir. Bunların tümüne birden melevvî mukabelesi denir.

Tesbih

"Subhane" kelimesi ile başlayan ilahilerdir. Tekkelerde Tesbih çekilirken söylenebilmesi için bestelenmişlerdir.

Nefes

“Tasavvufî özellikteki halk şiirinden seçilerek Bektaşîlerce yapılan, Bektaşî tekkelerinde okunan eserlerdir. İlâhiye benzerse de daha çok halk musikisi özeliğini taşır.” (Özalp,2000:126)

“Nefeslerin İlahilerden farkı, Peygamber Efendimizle beraber Hz. Ali'nin de medhiyesine yer verilmesinden ibarettir. Makam, usul ve tavır bakımından İlahilerden başka farkı yoktur. Aslında "İlahi" genel bir deyim olup, ayrıca özel bir isim altında sınıflandırılmamış ve çeşitli makam ve usullerle bestelenmiş olan manzum eserlere de genel olarak "İlahi" denir. Bunlar da okundukları meclislere ve gösterdikleri farklara göre İlahi, Tevşih, Cumhur İlahi, Teşbih ve Nefes adlarını alırlar.”(www.turkmusikisi.com 16.06.2011)

2.4. DİN ADAMLARININ MESLEKİ YAŞAMLARINDA MÜZİĞİN YERİ VE ÖNEMİ

Müzik, insanın en temel ihtiyaçlarından biridir. Osmanlı müzik eğitim kurumları incelendiğinde, müzik eğitiminin başlıca beş kurum çerçevesinde ele alındığı belirtilmektedir. Meşk yoluyla yapılan bu eğitim, Mehterhane, Mevlevihane, Enderun, musiki esnaf loncaları ve özel meşkhanelerde yürütülmüştür. (Tanrıkorur,2005:22)

Özellikle, Topkapı Sarayı'nın doğrudan doğruya padişah hizmetine ayrılmış bölümünde kurumsallaşmış bir müzik eğitiminden söz edilmektedir.16.yy' ın ortalarından itibaren görevli acemi oğlanlara, musiki ve çalgı dersleri verildiği kaydedilmektedir. (Behar,2010:127) Osmanlı dönemindeki müzik adamlarının biyografileri incelendiğinde genel olarak öncelikle dini eğitim aldıkları ve müzik eğitiminin de bu dini eğitim çerçevesinde devam ettiği, din adamı sayılabilecek bu müzik adamlarının Kur'an'ı ezbere bilen hafızlar oldukları söylenebilir. Türk müzik sanatının iftiharını olan dini ve din dışı eserlerin bestecilerinin çoğunun Mevlevi olması da bunun en iyi göstergelerinden biridir. Derviş Mustafa, Kutbün Nayi Osman Dede, Nutki Dede, İsmail Dede, Nasır Dede, Künhi Dede ve Zekai Dede ile İtri, III.Selim ve Yusuf Paşa bu tarikat mensubu olarak bestelerini vermişler, Mevlevi olmayanlar bile bu kaynaktan beslenebilmiş, müziğe karşı olan bazı tarikatların da Mevlevilerin sahip çıkması ve “musikiyi ayinin, ibadetin ayrılmaz parçası” olarak görmeleri karşısında susmaları (Tanrıkorur2005:27), bu din adamlarının toplumun

Ezan ve İlâhi Bölümünde ise; Kur'ân-ı Kerîm Nazariyatı, Kur'ân-ı Kerîm Tatbikatı, Ezan ve İlâhi Nazariyatı, Ezan ve İlâhi Tatbikatı bulunmaktadır. (Ergin,1977:140/162)

İKİNCİ BÖLÜM

1. PROBLEM CÜMLESİ

Mesleki din eğitimi veren kurumlar arasında önemli bir yeri olan Anadolu İmam Hatip Liseleri, yetiştirdikleri din görevlilerinin, mesleki yaşamlarında karşılaşacakları her duruma hazırlıklı olmalarını sağlamak açısından önemli bir görev taşımaktadırlar. Yerine getirdikleri görevler arasında başta Kur'an okumak, ezan, sala vb. yoluyla davet ve duyuru yapmak bulunmaktadır. Bu görevler ise; tamamıyla makamsal bir yapı taşıyan karakterleriyle dini müzik formları arasında yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında, din adamlarının aynı zamanda bir müzik adamı da olması gibi bir zorunluluk belirlemektedir.

Din adamları, kendi içlerinde pek çok farklı uzmanlık alanına sahip olsalar da, özellikle "Kur'an okumak" her din adamının bilmesi gereken bir alandır. Hafızlık ve müezzinlik bu alanda daha fazla müzik bilgisini gerektirdiği gibi, büyük camilerde görev almanın en önemli araçlarından birinin de müzik olduğu din adamlarının kendilerince dile getirilen bir konudur.

Mesleki yaşamlarının çok önemli bir kısmını müzik yoluyla yerine getirecek olan Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin bu alana yönelik çalışma ve görüşleri ele alınması gereken konular arasında görülmüş, müzik eğitime olan yaklaşımları merak konusu olmuştur.

2. ALT PROBLEMLER

- 1.A.İ.H.L. Öğrencileri, öğrenim görmekte oldukları orta öğretim kurumunda müzik eğitimi alıyorlar mı?
- 2.A.İ.H.L. Öğrencileri bulundukları orta öğretim kurumundaki müzik derslerini ders saatleri açısından yeterli buluyorlar mı?
- 3.A.İ.H.L. Öğrencileri bulundukları orta öğretim kurumunda müzik eğitimi verilmesini gerekli buluyorlar mı?
- 4.A.İ.H.L. Öğrencileri müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duyuyorlar mı?

- 5.A.İ.H.L. öğrencileri dini müzikte en sık kullanılan ve müzik derslerinde eğitimi verilmeye çalışılan makamları tanıyorlar mı?
- 6.A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımalarının mesleki yaşantılarında gerekli olacağını düşünüyorlar mı?
- 7.A.İ.H.L. öğrencileri dini müzikte en sık kullanılan ve müzik derslerinde eğitimi verilmeye çalışılan formları tanıyorlar mı?
8. A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği formlarını tanımalarının mesleki yaşantılarında gerekli olacağını düşünüyorlar mı?
- 9.A.İ.H.L. Öğrencileri, müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyorlar mı?
- 10.A.İ.H.L. Öğrencileri, günlük yaşamlarında müziğe en çok hangi durumlarda ihtiyaç duymaktadırlar?

3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, mesleki din eğitimi veren bir kurum olan Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde verilmekte olan müzik eğitiminin öğrencilerin görüşleri açısından incelemek, doğrudan ve dolaylı olarak bir durum tespiti yapmak, bu kurumlardaki müzik eğitiminin önemini ortaya koymak ve bu alana yönelik çalışmalara temel hazırlamak amacıyla yapılmıştır.

4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma, Anadolu İmam Hatip Liselerindeki müzik eğitimini öğrenci görüşleri açısından ele alarak bir değerlendirme yapmanın ötesinde, dini alanda müziğin önemini ve gereğini ortaya koymaya çalışarak, toplumu doğrudan ilgilendiren iki alan olan din ve müziğin etkileşimine de değinmekte, müziğin her boyutta ve her kesimde önemli bir yere sahip olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca, araştırmada, müzik eğitiminin çok boyutlu ve pek çok disiplini kucaklayan, etkileşen, etkileyen yapısına değinildiğinden ve Anadolu İmam Hatip Liseleri gibi din adamı yetiştiren okullar ve din adamları açısından müziğin etkilerini sergilemesi açılarından önemlidir.

5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırma için uygun olduğu düşünülen veri toplama yöntem ve araçlarının araştırmanın amacına hizmet eder şekilde ve problemi çözmeye yönelik olduğu,

Veri toplamak üzere seçilen Anadolu İmam Hatip Liselerindeki müzik derslerinin, Ankara gibi büyük bir şehirde olmaları nedeniyle daha nitelikli ve etkin yürütülebildiği,

Veri toplama aracına cevap veren öğrencilerin içtenlikle ve gerçek görüşlerini ortaya koydukları ve araştırmanın çözümlenmesinde kullanılan istatistik çalışmalarının yeterli ve uygun olduğu sayıltılarından hareket edilmiştir.

6.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, Anadolu İmam Hatip Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liselerinde verilmekte olan müzik dersleri, örnekleme oluşturan Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik dersi almakta olan öğrenciler, yüksek lisans programı için ayrılan süre ve araştırmacının maddi manevi olanakları ile sınırlıdır.

7.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

İmam Hatip Liseleri ve bu alana yönelik yapılan tez, araştırma ve makaleler incelendiğinde az sayıda çalışmanın yapılmış olduğu görülmektedir. Bunlardan konuya en yakın olanlarının isimleri tarih sıralamasına göre aşağıda sunulmuştur.

M.Doğan KARACOŞKUN (1992).Yüksek Lisans Tezi. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Dini Tutum ve Davranışları” Cumhuriyet Üniversitesi

Osman AYAŞ (1998). Yüksek Lisans Tezi. “Camilerde Görev Yapan İmam-Hatiplerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları” Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Emine Türkmen GÜL (1998). Yüksek Lisans Tezi. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları” Uludağ Üniversitesi

Cuma TAŞCI (2006).Yüksek Lisans Tezi. “İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersi Öğretiminin Yeterlilik Durumu ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin Temel Yeterliliklere Sahip Olma Düzeyleri.” Atatürk Üniversitesi

Reyhan YÜKSEL (2007).Yüksek Lisans Tezi. “Genel Lise ve İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Popüler Müziğe Yaklaşımı” Sakarya Üniversitesi

F.Emel KAPAN, Emel Funda TÜRKMEN (2010). Basılmamış Bildiri. “Din Adamlarının Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleki Yaşamlarına Olan Etkileri Açıısından Değerlendirilmesi” IX.Müzik Eğitimi Sempozyumu, Marmara niversitesi.

C BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAşTIRMANIN MODELİ VE YÖNTEM

1.1. ARAşTIRMANIN MODELİ

Tarama araştırmalarının geniş grupları kapsayan bir araştırma türü olduğu bilinmektedir. Araştırma konusunu oluşturan evrenin tümünün incelenmesi yerine bir örneklemden veri toplanır.(Gökçe,2004:60) Tanımlayıcı ve betimleyici ya da durum saptayıcı araştırmalar, çevredeki olayların özelliklerinin ve sıklık derecelerinin sayılmasına yani durum saptamasına yönelik yapılmaktadır. Gerçeği yansıtan durum saptamalarına dayanarak gündelik sorunlara çözüm getirmeyi ve olaylar arasındaki ilişkileri aramayı sağlar. (Gökçe,2004:53) Kesitsel araştırmaların herhangi bir olayın belirli bir zaman kesiti içinde araştırılması olduğu sayım, durum saptama ve tarama araştırmalarının bu grup içerisinde yer aldığı belirtilmiştir.(Gökçe,2004:55) Genel olarak kuramsal araştırmalarda yazılı kaynakların, uygulamalı araştırmalarda ise gözlem, soru kağıdı ve görüşme tekniklerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı, uygulamalı araştırmaların tanımlayıcı, betimleyici nitelikte olan türlerinde , örneğin tarama araştırmalarında büyük kitleler söz konusu olduğu için genellikle soru kağıdı, özel durumlarda ise görüşme tekniği kullanıldığı bildirilmiştir.(Gökçe,2004:74)

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, bu araştırma amacı bakımından tanımlayıcı/ betimleyici, kapsadığı zaman bakımından kesitsel, teknik bakımından uygulamalı bir araştırmadır. Uygulamalı araştırmaların tarama modelini esas alan bir değerlendirme araştırması görünümündedir ve bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Tarama araştırmalarında genel yaklaşım anket ya da görüşme tekniği kullanılmasıdır. Bu araştırmada da veri toplamak üzere, araştırmaya yönelik olgusal soruların yanı sıra tutum ve görüş soruları içeren bir anket hazırlanmış ve uygulanmışır. Aynı zamanda anket içerisinde çok genel olmakla birlikte bilgi sorularına da yer verilmiştir.(Gökçe,2004:90) Anket içerisinde dolaylı sorular

öğrenciler hakkında doğrudan bilgi alınamayacağı düşünülen konular hakkında sorulmuş, yorumlarına sonuç kısmında yer verilmiştir. Bunun öncesinde ise, yine bu araştırmaya temel olması, daha sağlıklı bir araştırmanın yürütülebilmesi için, bir ön çalışma yapılmış, yapılan ön çalışmanın raporu bildiri olarak bir sempozyumda değerlendirilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN EVREN ve ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Anadolu İmam Hatip Liselerinde 2010-2011 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, müzik eğitiminin diğer il ve okullara göre daha iyi verildiği düşünülen Ankara Etimesgut Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile Sincan Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan ankete 2010-2011 öğretim yılında Ankara Etimesgut Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Ankara Sincan Anadolu İmam Hatip Lisesinin, 11. ve 12. Sınıflarında öğrenim görmekte olan ve dini müzik eğitimi alan 50 öğrenci katılmıştır.

1.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Araştırmada sırasıyla, önce kaynak tarama yoluyla bilgi toplanmış, konuyla ilgili genel bilgilere ulaşılmıştır. Ardından, din adamlarıyla görüşme yapılarak müzik eğitiminin din adamları açısından bir değerlendirilmesine gidilerek genel durum öğrenilmeye çalışılmıştır. Son olarak konuyu daha iyi aydınlatmak üzere geliştirilen anket ile hem olgusal hem de yargısal verilere ulaşılması sağlanmıştır. (Cebeci,2010) Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, grafiklerden ve tablolardan yararlanılmış, yüzde değerleri ile bulgular yorumlanmış, bu yorumlardan sonuçlara ulaşılarak, öneriler geliştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, örnekleme oluşturan Anadolu İmam Hatip Liselerindeki müzik eğitimini öğrencilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirebilmek üzere uygulanan anketten elde edilen veriler işlenerek, araştırmaya konu olan durum hakkında edinilen bilgilere yer verilmiştir.

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

1.A.İ.H.L. Öğrencileri, öğrenim görmekte oldukları orta öğretim kurumunda müzik eğitimi alıyorlar mı?

Tablo 6. A.İ.H.L. öğrencilerinin, öğrenim görmekte oldukları orta öğretim kurumunda müzik eğitimi alma durumları.

	Müzik eğitimi alanlar	Müzik eğitimi almayanlar	Toplam
Sincan A.İ.H.L.	25	-	25
Etimesgut A.İ.H.L.	25	-	25
Toplam	50	-	50

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin tamamı müzik eğitimini, eğitim fakültesi mezunu müzik öğretmenlerinden almaktadırlar.

Tablo7. Öğrencilerin, öğrenim görmekte oldukları orta öğretim kurumunda dini müzik eğitimi alma durumları.

	Müzik eğitimi alanlar	Müzik eğitimi almayanlar	Toplam
Sincan A.İ.H.L.	25	-	25
Etimesgut A.İ.H.L.	25	-	25
Toplam	50	-	50

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin tamamı dini müzik eğitimi almaktadır.

Ders programlarından da edinilen bilgilere göre, Anadolu İmam Hatip Liselerinde, diğer Anadolu Liselerinde olduğu gibi, resim ve beden eğitimi dersleri arasından birinin seçildiği bir ders niteliğinde olan müzik dersi eğer öğretmen varsa veya okul yönetimi bu derslerden birini öncelikli olarak tercih ediyorsa tercih sebebi değişebilmektedir. Bu iki okuldaki durum müzik öğretmenlerinin olması nedeniyle.

2.İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

2.A.İ.H.L. Öğrencileri bulundukları orta öğretim kurumundaki müzik derslerini ders saatleri açısından yeterli buluyorlar mı?

Tablo8. A.İ.H.L. Öğrencilerinin bulundukları orta öğretim kurumundaki müzik derslerini ders saatleri açısından yeterli bulma durumları

	Öğrencilerin ders saatlerini yeterli bulma durumları	
Seçenekler	n	f
Tamamen	7	%14
Oldukça	7	%14
Kısmen	15	%30
Çok Az	19	%38
Hiç	2	%4
Toplam	50	%100

Bu tablodan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin %14'ü tamamen yeterli bulmaktadır. %14'ü oldukça yeterli bulduğunu, % 30'u kısmen yeterli bulduğunu, %38'i çok az yeterli olduğunu, %4'ünün ise hiç yeterli bulmadığı anlaşılmaktadır.

Tamamen ve oldukça yeterli bulduğunu söyleyen öğrencilerin dışında kalan kesimin oranına bakıldığında %72'lik bir öğrenci grubunun müzik eğitimini yeterli bulmadığı ve eksikliğini hissettiği görülebilir.

3.ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.A.İ.H.L. Öğrencileri bulundukları orta öğretim kurumunda müzik eğitimi verilmesini gerekli buluyorlar mı?

Tablo9. Öğrencilerin Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik eğitimi verilmesini gerekli bulma durumları

	Öğrencilerin, Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik eğitimi verilmesini gerekli bulma durumları	
Seçenekler	n	f
Tamamen	32	%64
Oldukça	0	%0
Kısmen	7	%14
Çok Az	4	%8
Hiç	7	%14
Toplam	50	%100

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin % 64'ü Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik eğitimi verilmesini tamamen gerekli bulurken, %14'ü kısmen, % 14'ü hiç ve % 8'i de çok az gerekli bulmamaktadır. Tablodan elde edilen verilere göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik eğitimi verilmesini gerekli bulmaktadır.

3.2.A.İ.H.Lisesi öğrencileri dini müzik derslerinin zorunlu dersler arasında yer almasını gerekli buluyorlar mı?

Tablo10. A.İ.H.L. öğrencilerinin dini müzik derslerinin zorunlu dersler arasında yer almasını gerekli bulma durumları.

	A.İ.H.Lisesi öğrencilerinin dini müzik derslerinin zorunlu dersler arasında yer almasını gerekli bulma durumları.	
Seçenekler	n	f
Tamamen	21	%42
Oldukça	6	%12
Kısmen	6	%12
Çok Az	5	%10
Hiç	12	%24
Toplam	50	%100

Öğrencilerin %42'sinin dini müzik derslerinin zorunlu dersler arasında olmasını gerekli bulurken, %12'si oldukça, % 12'si kısmen gerekli bulmaktadır. % 10'unun çok az gerekli bulduğu, % 24'ünün ise hiç gerekli bulmadığı anlaşılmaktadır. Tablo, öğrencilerin büyük çoğunluğunun müzik derslerinin zorunlu dersler arasında olması gerektiğini düşündüğünü göstermektedir.

4.DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

4.A.İ.H.L. Öğrencileri müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duyuyorlar mı?

Tablo11. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duyma durumları.

	A.İ.H.L. Öğrencileri müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duyuyorlar mı?	
Seçenekler	n	f
Tamamen	37	%74
Oldukça	5	%10
Kısmen	4	%8
Çok Az	4	%8
Hiç	0	%0
Toplam	50	%100

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin % 74'ü müzikle ilgili başka konularda eğitim alma-çalgı çalma ihtiyacı ve/veya isteği duyuyorken, % 10'u oldukça, % 8'i kısmen, % 8'i de çok az ihtiyaç duymaktadır. Hiç ihtiyaç duymayan öğrenci yoktur.

5.BEŞİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

5.A.İ.H.L. öğrencileri dini müzikte en sık kullanılan ve müzik derslerinde eğitimi verilmeye çalışılan makamları tanıyorlar mı?

Tablo12. Öğrencilerin dini müzikte en çok kullanılan makamları tanıma durumları

			Tanıyanlar	Tanımayanlar	TOPLAM
M A K A M L A R	HİCÂZ	Cevap Verenler	48	2	50
		Sütun Yüzdesi	%96	%4	100
	RAST	Cevap Verenler	48	2	50
		Sütun Yüzdesi	%96	%4	100
	UŞŞAK	Cevap Verenler	50	0	50
		Sütun Yüzdesi	%100	%0	100
	SABÂ	Cevap Verenler	48	2	50
		Sütun Yüzdesi	%96	%4	100
	DİLKEŞHÂVERAN	Cevap Verenler	22	28	50
		Sütun Yüzdesi	%44	%56	100
	SEGÂH	Cevap Verenler	46	4	50
		Sütun Yüzdesi	%92	%8	100
	HÜSEYNÎ	Cevap Verenler	19	31	50
		Sütun Yüzdesi	%38	%62	100
	EVÇ	Cevap Verenler	5	45	50
		Sütun Yüzdesi	%10	%90	100
	BAYÂTÎ	Cevap Verenler	5	45	50
		Sütun Yüzdesi	%4	%96	100
	NEVA	Cevap Verenler	4	46	50
		Sütun Yüzdesi	%8	%92	100

Yukarıdaki tabloya göre, öğrencilerin tamamı uşşak makamını tanıdıklarını belirtmişlerdir. Hicaz, Rast ve Saba makamlarını tanıyanların oranı %96, Segah makamını tanıyanların oranı ise %92'dir. Diğer makamların yeterince tanınmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, en çok tanıkları makamlar sırasıyla Uşşak, Hicâz, Rast, Sabâ ve Segâh'tır. Özellikle makamlar dini müziğin temelini oluşturduğundan dini müzikte önemle ele alınması gereken konular arasında yer almaktadır. Neva, Hüseyini ve Evc makamlarının müfredat programında yer aldığı halde tanınmadığı görülmüştür.

6.ALTINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

6.A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımalarının mesleki yaşantılarına etkisi olacağını düşünüyorlar mı?

Tablo13. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımalarının mesleki yaşantılarına olan etkileri konusundaki düşünceleri.

	A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımalarının mesleki yaşantılarında etkili olacağını düşünüyorlar mı?	
Seçenekler	n	f
Tamamen	21	%42
Oldukça	7	%14
Kısmen	13	%26
Çok Az	5	%10
Hiç	4	%8
Toplam	50	%100

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin % 42'si Türk Müziği makamlarını tanımanın meslek yaşantılarına tamamen etkisi olacağını düşünüyorken, % 14'ü oldukça etkili ve % 26'sı kısmen etkili olacağını düşünmektedir. Mesleki yaşantılarına çok az etkisi olacağını düşünenlerin oranı % 10, hiç gerekli olacağını düşünmeyenlerin oranı ise % 8'dir.

Buradan öğrencilerin büyük bir bölümünün mesleki açıdan kendilerini neyin beklediğinin farkında oldukları düşüncesi uyanmıştır. Bu durum, öğrencilerin aslında bilinçli oldukları ve ileride yapacakları mesleklerinin neyi gerektirdiği konusunda da bilinçli oldukları anlamını çıkarmamıza neden olmaktadır.

7. YEDİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

7.A.İ.H.L. öğrencileri dini müzikte en sık kullanılan ve müzik derslerinde eğitimi verilmeye çalışılan formları tanıyorlar mı?

Tablo 14. Öğrencilerin dini müzikte en çok kullanılan formları tanıma durumları

		Tanıdıkları	Tanımadıkları	TOPLAM	
FORMLAR	MÜNÂCAT	Cevap Verenler	24	26	50
		Sütun Yüzdesi	%48	%32	100
	EZAN	Cevap Verenler	50	0	50
		Sütun Yüzdesi	%100	0%	100
	KAMET	Cevap Verenler	47	3	50
		Sütun Yüzdesi	%94	%6	100
	TEKBİR	Cevap Verenler	50	0	50
		Sütun Yüzdesi	%100	0%	100
	MEVLİD	Cevap Verenler	48	2	50
		Sütun Yüzdesi	%96	%4	100
	DURAK	Cevap Verenler	35	15	50
		Sütun Yüzdesi	%70	%30	100
	İLAHİ	Cevap Verenler	50	0	50
		Sütun Yüzdesi	%100	0%	100
	KASİDE	Cevap Verenler	47	3	50
		Sütun Yüzdesi	%94	%6	100
	MİRACİYE	Cevap Verenler	6	44	50
		Sütun Yüzdesi	%12	%88	100

Yukarıdaki tablodan anlaşılaçağı üzere, öğrencilerin tamamı ezan, tekbir, ilahi formlarını tanımaktadır. Mevlit, kamet, kaside formları da çok büyük bir çoğunlukça bilinmektedir. Miraciye, münacat ve durak ise en az tanınan formlar olarak bildirilmiştir.

Buradan, en çok tanınan ve kullanılan formların tekbir ve ilahi olduğı anlaşılmaktadır. Ezan ise, İslam dinine mensup herkes tarafından bilinmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken, bu formları tanıyan bu öğrencilerin, bu formlardaki eserleri seslendirip seslendiremeyecekleridir.

Din adamlarıyla yapılan görüşmelerden de, İslam dininde müziğin önemli bir dayanak olduğu, İmam Hatip Liselerinde verilen müzik eğitimin yetersiz kaldığı, iyi bir din adamı olabilmek için özel hocalardan ders alınarak camii sınavlarının kazanıldığı ortaya çıkmıştır.

Özetle iyi bir din görevlisi olabilmek aynı zamanda dini müziği çok iyi bilmeyi gerektirmektedir.

Tablo15.Öğrencilerin, “ Müzik eğitimi almanın “ezan” okumaya etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.

	Öğrencilerin, “ Müzik eğitimi almanın “ezan” okumaya etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	
Seçenekler	n	f
Tamamen	32	%64
Oldukça	7	%14
Kısmen	8	%16
Çok Az	3	%6
Hiç	0	%0
Toplam	50	%100

Öğrencilerin %64’ü müzik eğitimi almanın ezan okumaya tamamen etkisi olduğu düşüncesindedir. %14’ü oldukça, %16’sı kısmen etkisi olduğu görüşündedir. Çok az etkili olacağını düşünenler %6 olup, müzik eğitimi almanın etkisinin olmayacağını düşünen yoktur.

Bir başka açıdan bakıldığında burada, öğrencilerin müzik eğitiminin ezan okumaya etkisinin olduğunu farkında oldukları söylenebilir.

8.SEKİZİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

8. A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği formlarını tanımalarının mesleki yaşantılarında etkili olacağını düşünüyorlar mı?

Tablo16. A.İ.H.L. Öğrencilerinin, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği formlarını tanımalarının mesleki yaşantılarına olan etkileri konusundaki düşünceleri.

	A.İ.H.L. Öğrencileri, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği formlarını tanımalarının mesleki yaşantılarında etkili olacağını düşünüyorlar mı?	
Seçenekler	n	f
Tamamen	28	%56
Oldukça	4	%8
Kısmen	18	%36
Çok Az	0	%0
Hiç	0	%0
Toplam	50	%100

Anketten elde edilen verilere göre, öğrencilerin %56'sı Türk müziği formlarını tanımalarının gelecekteki meslek yaşantılarında etkili olacağını düşünürken, %7'si oldukça, %37'si de kısmen etkili olacağını düşünmektedir. Etkili olmayacağını düşünen olmaması dini müziğin din adamlarının mesleki yaşamlarında çok önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Tablodan elde edilen veriler ışığında, ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Türk musikisi formlarını tanımalarının gelecekteki meslek yaşantılarına tamamen etkisi olacağını düşünmektedir.

9.DOKUZUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

9.A.İ.H.L. öğrencileri, müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyorlar mı?

Tablo17. Öğrencilerin, “Müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

	Öğrencilerin, “Müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	
Seçenekler	n	f
Tamamen	27	%54
Oldukça	6	%12
Kısmen	7	%14
Çok Az	5	%10
Hiç	5	%10
Toplam	50	%100

Ankete katılan iki Anadolu İmam Hatip Lisesinden 50 öğrencinin % 54’ü müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyorken, % 14’ü kısmen, % 12’si oldukça, % 10’u çok az ve % 10’u da hiç gerekli olmadığını düşünmektedir.

Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden bu araştırmaya katılan grubun verdiği cevaplara göre, %54’ü müziğin dini açıdan tamamen önemli olduğunu düşündüğü, %12’sini oldukça önemli olduğunu, %14’ünün de kısmen önemli olduğunu düşündüğü anlaşılmıştır. %10’ çok az önemli olduğu görüşündedir. Diğer %10’u ise hiç önemli olmadığı görüşündedir. Bu son %10’luk kesimin konuyu İslam dini açısından ele alarak daha muhafazakar bir yaklaşımı tercih ettikleri kanısı uyanmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde koro ve müzik çalışmaları yapmak istendiğinde çeşitli sıkıntıların yaşandığı öğrenilmiş, muhafazakar bakış açısının öğrencilerden değil, öğrencilerin ailelerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

10.ONUNCU ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

10.A.İ.H.L. Öğrencileri, günlük yaşamlarında müziğe en çok hangi durumlarda ihtiyaç duymaktadırlar?

Tablo18. Öğrencilerin, “Günlük yaşamınızda müziğe en çok hangi durumlarda ihtiyaç duyuyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.

Günlük yaşamınızda müziğe en çok hangi durumlarda ihtiyaç duyuyorsunuz?									
Mutsuz Olduğum Zaman	Sıkıldığım Zaman	Meslek Yaşantıma Hazırlık İçin	Boş Zamanlarda	Yalnız Kaldığım Zaman	Her Zaman İhtiyaç Duyarım	Dinlenirken	İnsanları Anlamak İçin	Ders Çalışırken	Yolculuk Yaparken
18	12	6	4	3	2	2	1	1	1
36%	24%	12%	8%	6%	4%	4%	2%	2%	2%

Tabloya göre Ankete katılan Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden % 36’sı mutsuz olduğu zamanlarda, % 24’ü sıkıldığı zamanlarda, % 12’si meslek yaşantısına hazırlık için, % 8’i boş zamanlarında, % 6’sı yalnız kaldığı zamanlarda, % 4’ü her zaman, % 4’ü dinlenirken, % 2’si insanları anlamak için, % 2’si ders çalışırken, % 2’si yolculuk yaparken müziğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir.

Bu sonuca göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu genellikle, günlük yaşamlarında, mutsuz olduklarında ve sıkıldıkları zamanlarda müziğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada uygulanan belgesel tarama ve anket yoluyla elde edilen bilgilere göre, müzik dersi, Anadolu İmam Hatip Liselerinde de diğer Anadolu Liselerinde olduğu gibi, resim ve beden eğitimi dersleri arasından birinin seçildiği bir ders niteliğindedir. Eğer öğretmen varsa veya okul yönetimi bu derslerden birini öncelikli olarak tercih ediyorsa verilebilen, tercih edilmiyorsa seçilmeyen bir derstir ve içeriğinde dini müziğe ait bilgiler verilmektedir.

Bu durum, mesleği din adamlığı olacak Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, mesleki açıdan gerekli olması muhtemel müzik eğitimlerine engel teşkil etmektedir. Özellikle erken yaşlarda başlaması gereken müzik eğitimi, bu yaşlara gelinceye kadar ihmal edildiği gibi, okulda verilmekte olan eğitimde de ihmal edilmektedir. Burada üzerinde önemle durulması gereken konu, verilen müzik eğitiminin bir sanat eğitimi olarak görülmesinin ötesinde mesleki önem taşımasıdır. Yani müzik dersi meslek dersleri arasında yer alması gereken bir ders iken seçmeli bir ders konumunda ele alınmaktadır.

Anadolu İmam Hatip Liselerinde, alanın gereğini bilen, dini müziği iyi tanıyan ve dini müzik yoluyla müzik eğitimi verebilme yeterliliğine sahip müzik eğitimcilerinin yetiştirilmesi ve görevlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda, devlet konservatuvarlarının sanat müziği bölümlerinden yetişmiş formasyonu olan müzik öğretmenlerini görevlendirmeleri söz konusu olabilir. Konservatuvarlarda formasyon verilmemekle birlikte, Türk müziğinin bir alanı olduğu için, dini müziği tanıyan ve yapılacak sınavlarda başarılı olan adayların formasyon almalarının sağlanabileceği düşünülmektedir. Burada konservatuvarların sanat müziği bölümlerinden mezunlar bir hedef olmamakla birlikte, eğitim fakültelerinde dini müzik eğitiminin özellikle Anadolu İmam Hatip Liselerinin ihtiyacını karşılayamayacağı/ karşılamadığı gerçeğinden yola çıkılmıştır.

İkinci alt problemin bulgularından, öğrencilerin müzik ders saatlerini yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum müzik dersinin yalnızca bir sanat eğitimi dersi gibi görülmesinden kaynaklanmakta, din adamlığının bir gereği olarak müzik eğitimi almalarının öneminin anlaşılmadığı kanaati uyanmaktadır.

Oysa, üçüncü alt problemde öğrencilerin ortaya koydukları gibi, büyük bir çoğunluğu Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik eğitimi verilmesini gerekli

bulmaktadır ve öğrencilerin büyük çoğunluğu müzik derslerinin zorunlu dersler arasında olması gerektiğini düşünmektedir. Buradan da öğrencilerin mesleki eğitimlerinin gerekleri konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin, oldukça büyük bir oranda, müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu okullara, çeşitli çalgı ve müzikle ilgili diğer konularda ders dışı etkinlik vb. çalışmaların konularak istekli öğrencilerin yetiştirilmesi ve yönlendirilmesi sağlanabilir.

Öğrencilerin, müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımalarının mesleki yaşantılarına etkileri konusunda dağınık bir görüş sergiledikleri görülmekle birlikte, azımsanmayacak bir bölümünün de etkili olacağını düşündükleri söylenebilir.

Öğrencilerin en çok tanıdığı makamlar Uşşak, Hicaz, Rast, Sabâ ve Segâh makamlarıdır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, Türk musikisi formlarını tanımalarının gelecekteki meslek yaşantılarına etkisi olacağını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin tamamı ezan, tekbir, ilahi formlarını tanımaktadır. Mevlî, kamet, kaside formları da çok büyük bir çoğunlukça bilinmektedir. Miraciye, münacat ve durak ise en az tanınan formlar olarak bildirilmiştir. Bununla birlikte, bu formları uygulama durumları bilinmemektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu müzik eğitiminin ezan okumaya etkisinin olduğu görüşündedir. Günde beş vakit, ibadete çağrıyı bir müzik formuyla gerçekleştiren bir dinin mesleki görevlerini üstlenen din adamlarının, müzik eğitimi yoluyla bu görevi daha sağlıklı yerine getirebileceklerini bilmeleri oldukça önemli bir bulgudur.

Öğrencilerin, müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmış olması, din eğitimi verilen kurumlarda özellikle müzik eğitiminin ihmal edilmemesi gerektiği düşüncesine yol açmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu genellikle, günlük yaşamlarında, mutsuz olduklarında ve sıkıldıkları zamanlarda müziğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Araştırmada, öğrencilerle yapılan çalışmalarda vurguladıkları bir başka konu ise, din adamlarının müzikle ilgilenmelerini gerekli bulduklarını belirtmeleri, müzikle ilgilenmelerinin mesleki yaşantılarına olumlu etkilerinin olduğu görüşünde

oldukları ve din adamlarının müzikle ilgilenmelerinin toplumla olan iletişimlerini olumlu yönde etkilediği düşüncesinde olduklarıdır. Nitekim, din adamlarıyla yapılan görüşmelerden (Kapan,Türkmen,2010) de müziğin toplumsal ilişkilerini olumlu yönde etkilediği bilgisine ulaşılmış, mesleğe atıldıktan sonra müziğin önemini anladıkları, girdikleri sınavlarda daha önce verilmeyen müzik eğitiminin karşılığını çıkmasının kendilerini zor durumda bıraktığı kendilerince belirtilmiştir. Verilen eğitim süresince sınav ve yarışmalardan örnekler gösterilerek müzik eğitiminin ve çalgı çalmanın önemi daha da pekiştirilmeli, çalgı eğitimine yönelik çalışmalar da okulda yapılarak maddi yetersizliklerin önüne geçilmelidir.

Yapılan araştırmanın ışığında şu düşünceler paylaşılabilir:

Anadolu İmam Hatip Liselerinde müzik dersleri mesleki dersler kapsamında ele alınarak, önemi arttırılmalı,

Bu okullarda görev yapacak müzik öğretmenleri, dini müziği bilen ve bu yolla müzik eğitimi verebilen öğretmenlerden seçilmeli, (konservatuvarların sanat müziği bölümlerinden mezun olanlara bu okullarda öncelik tanınabilir)

Din adamı yetiştiren bu okullardan yetişen öğrencilerin, seslerini Kur'an ve ezan gibi dini formları okurken en güzel şekilde kullanabilen, makamları ve dini müzik formlarını tanıyan, müziğin dini açıdan önemine vakıf bireyler yetiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ak, Ahmet.*Türk Musikîsi Tarihi*.Ankara:Akçağ Yay.
- Ak, Ahmet.(2009), *Türk Din Mûsikîsi*.Ankara:Akçağ Yay
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Ders Notları (2008).Afyon
- Akdoğu, O.(1996). *Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler*, İzmir:Ege Üniversitesi Basımevi.
- Anadol, C. ve Gürcanlı, Ş.(1984). *Türk Din ve Tasavvuf Musikîsi*, İstanbul
- Arel, S.(1993).*Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri*,Haz.Onur Akdoğu, Ankara:Kültür Bak. Yay.
- Arseven, A. (1993), *Alan Araştırma Yöntemi*, , Ankara :Gül Yayınevi
- Arslantürk, Z.(2001), *Araştırma Metot ve Teknikleri*, (Beşinci Basım), İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Ayhan,H.(2000) *İmam Hatip Lisesi*, İstanbul:T.D.V.,İslam Ansiklopedisi,C,22,
- Behar, C.(1998) “Aşk Olmayınca Meşk Olmaz”, İstanbul
- Behar,C.(2010).*Şeyhülislamın Müziği*.İstanbul:Yapı Kredi Yay.
- Bilgin, B. (1995)“Zorunlu Temel Eğitim Ve İmam Hatip Liseleri” , “Kuruluşunun 43. Yılında İmam Hatip Liseleri” Ensar Neşriyat, İstanbul,,S.93
- Budak, A.(2000), *Türk Müziğinin Kökeni-Gelisimi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- Cebeci, Suat.(2010), *Bilimsel Araştırma Ve Yazma Teknikleri*.İstanbul:Alfa Yay.
- Demirel,Ö.(2004) *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yay.
- Ergin,O. (1977).*Türk Maarif Tarihi*,C.1,İstanbul, ,S.140,162
- Erkan, Prof.Dr.Hüsnü,Yrd.Doç.Dr.Canan Erkan,(1998)*Kültür Politikamızda Yeni Boyut*
- Fichter, Joseph, (2002) Çev:Prof.Dr.Nilgün Çelebi.Sosyoloji Nedir.Anı Yay.Ankara.
- Güzel,S.(2000).Dönüşüm(Belgesel).Trt.
- Kaptan,S.(1998).*Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*.Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri.
- Kapan,Türkmen(2010).*Din Adamlarının Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleki Yaşamlarına Olan Etkileri Açısından Değerlendirilmesi*,IX.Müzik Eğitimi Sempozyumu,Basılmamış Bildiri:İstanbul

- Kara, M.(1990) .*Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*, İstanbul
- Karadeniz,E.(1965).*Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları*, Ankara :Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Karasar, N. (1986), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara :Üçüncü Baskı, Bilim Yayınları.
- Kongar,E.(1981)*Toplumsal Değişme Kuramları Ve Türkiye Gerçeği*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kongar, E. (1986), *Kültür ve İletişim*, Say Yayınları, İstanbul
- Krech,David-Crutchfield,Richard S.,Çev:Erol Güngör,(1980).Sosyal Psikoloji.Ötüken Yay.İstanbul
- Oransay, G.(1976). *Türk Din Mûsikîsi'ne Giriş Ders Notları*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
- Ögel,B.(1987) Türk Kültür Tarihine Giriş.9.Cilt.Ankara:Başbakanlık Basımevi.
- Ömürlü, Y.(1995).*Dinî Müzik*, İstanbul: Kubbealtı Akademi Mecmuası, Sayı: 4
- Özalp, N.(2000) .*Türk Mûsikîsi Tarihi*, c. I-II,İstanbul:Milli Eğitim Bakanlığı Yay.
- Özgül,İ.(2002).*Müzik Eğitimi ve Öğretimi*,Ankara:Gazi Kitabevi
- Özkan, İ.H.(1990)*Türk Musikîsi Nazariyatı ve Usûlleri*, İstanbul
- Öztuna, Y.(1987).*Türk Musikîsi Teknik ve Tarih*. İstanbul
- Öztuna, Y.(1990)*Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*, Ankara :Kültür Bakanlığı Yay., c. I-II,
- Özüdoğru, Ş.(2003). *Kuruluşundan Bugüne Türkiye'de İmam Hatip Liseleri Ve Konya İmam Hatip Lisesi*. Konya.
- Pekolcay, N.(1997).*Mevlid (Vesiletü'n-Necât)*,Ankara
- Say,A.(1995)*Müzik Tarihi.Müzik Ansiklopedisi* Yay.Ankara.
- Sayan,E.(2003).*Müziğimize Dair*.Ankara:Odtü Geliştirme Vakfı Yay.
- Senemoğlu,N.(2004).Gelişim Öğrenme Ve Öğretim.Ankara:Gazi Kitabevi
- Tanrıkorur,C.(2005)*Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*. İstanbul.:Dergah Yay.2.Baskı.

Tanrıkorur,C (1998), *Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*,İstanbul: Ötüken Yayınları.

Turabi, Ahmet Hakkı(2005) *Gevrekzade Hafız Hasan Efendi Ve Musiki Risalesi*.Rağbet Yayınları.İstanbul

Uludağ,S.(2005)*İslam Açısından Musiki Ve Sema*. İstanbul:Kabalıcı Yayınevi.

Uçan, A.(1997).*Müzik Eğitimi*.Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar.Ankara:Müzik Ans.Yay.

Yekta, R.(1985), *Türk Musikisi*, Ankara: Pan Yayıncılık

Yiğitbaş,S.,(1968)*Dil Din Ve Musiki*. İstanbul:Set Kitabevi.

www.vikipedi.org

www.dogm@meb.gov.tr

www.snavonline.net

www.turkmusikisi.com

www.osmanlicaturkce.com

EKLER

EK.1. ÖĞRENCİ ANKETİ

ANKET FORMU

ANKET SORULARI

1.Öğrenim görmekte olduğunuz orta öğretim kurumunda müzik eğitimi alıyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır

2.Öğrenim görmekte olduğunuz orta öğretim kurumunda dini müzik eğitimi alıyor musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır

3. Öğrenim görmekte olduğunuz orta öğretim kurumundaki müzik derslerini ders saatleri açısından yeterli buluyor musunuz?

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

4.Öğrenim görmekte olduğunuz orta öğretim kurumunda müzik eğitimi verilmesini gerekli buluyor musunuz?

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

5.Öğrenim görmekte olduğunuz orta öğretim kurumunda dini müzik derslerinin zorunlu dersler arasında yer almasını gerekli buluyor musunuz?

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

6. Müzikle ilgili başka konularda eğitim alma, çalgı çalma ihtiyacı veya isteği duyuyor musunuz?

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

7.Okulunuzdaki müzik derslerinde genel olarak eğitimi verilmeye çalışılan Türk müziği makamlarını tanımanızın mesleki yaşantınıza etkisi olacağını düşünüyor musunuz?

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

8) Müzikle ilgili başka konularda eğitim alma-çalgı çalma ihtiyacı ve/veya isteği duyuyor musunuz? (ney,ud,tanbur vb.)

- a)Tamamen
- b)Oldukça
- c)Kısmen
- d)Çok az
- e)Hiç

9) Türk müziği makamlarını tanımanızın, mesleki yaşantınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?

- A) Tamamen
- B) Oldukça
- C) Kısmen
- D) Çok az
- E) Hiç

10) Aşağıdaki makamlardan bildiğinizi düşündüklerinizi (X) ile işaretleyiniz.

- Hicaz
- Rast
- Uşşak
- Sabâ
- Dilkeşhaverân
- Segâh
- Hüseyinî
- Evç
- Bayati
- Nevâ

11) Aşağıdaki makamlardan daha önce hiç duymadıklarınızı (X) ile işaretleyiniz.

- Hicaz
- Rast
- Uşşak
- Sabâ
- Dilkeşhaverân
- Segâh
- Hüseyinî
- Evç
- Bayati
- Nevâ

12) Aşağıdaki formlardan bildiğinizi düşündüklerinizi (X) ile işaretleyiniz.

- Münâcat
- Ezan
- Kamet
- Tekbir
- Mevlid
- Durak
- İlâhi
- Kaside
- Mi'raciye

13) Aşağıdaki formlardan daha önce hiç duymadıklarınızı (X) ile işaretleyiniz.

- Münâcat
- Ezan
- Kamet
- Tekbir
- Mevlid
- Durak
- İlâhi
- Kaside
- Mi'raciye

14) Türk musikisi formlarını tanımanızın gelecekteki meslek yaşantınızda etkili olacağını düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

15) Müzik eğitimi almanın “ ezan” okumaya etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

16) Din adamlarının müzikle ilgilenmelerini gerekli buluyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

17) Din adamlarının müzikle ilgilenmelerinin mesleki yaşantılarına etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

18) Din adamlarının müzikle ilgilenmelerinin, toplumla olan iletişimlerini etkilediğini düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

19) Müziğin dini açıdan önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) Çok az
- e) Hiç

20) Gelecekteki mesleki yaşantınızda müzikten faydalanacağınızı düşünüyor musunuz?

- a) Tamamen
- b) Oldukça
- c) Kısmen
- d) ok az
- e) Hiç

21) Günlük yaşamınızda müziğe en çok hangi durumlarda ihtiyaç duyuyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

OKULU :

DERSİ *DİNİ MÜSİKİ*

YILLIK PLAN

2010- 2011 Eğitim - Öğretim Yılı

SINIFI 9

A	H	T	KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAÇ - GEREÇ	DEĞERLEN DİRME
EYLÜL	3	1	Kendi yetenek ve ilgisini tanıyabilme Ders işleyişi hakkında bilgi sahibi olabilmek Manevi duyguların müzik yoluyla geliştirilmesi	I.ÜNİTE MÜSİKİ VE DİNİ MÜSİKİ Ders işleyişinin anlatılması Müzik ve dinî musiki	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar D.İ.B.Yayınları	
	4	1	Musiki bilgisi	Musikinin tanifi	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	1	1	İnsan,kültür,sanat ve müzik ilişkisini kavrayabilme Müziğin kültürümüzdeki yerini ve önemini kavrayabilme	Musikinin önemi RAST İLÂHÎ Ey Aşkı Dildade	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	2	1	Geleneksel Türk Müziğimizi tanımlayabilme Türk Müziğimizin genel yapısı hakkında bilgi sahibi olabilmek Dini müzik eserleri dinlemekten zevk alabilmek Geleneksel Türk Müziğimizi tanıma, dinleyip söylemekten zevk alma. Öğretmenler gününün anlamını anlama..	Türk musikisinin çeşitleri a.Dinî Musiki SABA İLÂHÎ Yan yüregim yan	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
EKİM	3	1	Din Dışı Türk Müziğini tanıyabilme. Sözlü- Sözsüz Müzikleri duyduğunda dini içerik taşıyıp taşımadığını söyleme.	b.Din dışı musiki HICAZ İLÂHÎ Dağlar ile Taşlar ile	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	4	1	Dini Müzikleri tanıyabilme. Dinlediği Dini Müzik örneklerinin Camii Müziği olduğunu söyleme.	Dinî musikinin İslâm dinindeki yeri BESTENİGAR TEŞBİH Subhânel Melikül Mevlâ	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	1	1	Türk musikisi nazariyatı bilgisini kavramak	II.ÜNİTE TÜRK MÜSİKİSİ NAZARİYATI Türk musikisi nazariyatı Buyruğun Tut Rahman'ın HICAZ İLÂHÎ	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	

KASIM		Nota nazariyatı bilgisi	Nota ve çeşitli devirlerdeki durumu HİCAZ İLÂHÎ Gece Gündüz Döne Döne	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
2	1	Nota nazariyatı bilgisi			
3	1	Kurban Bayramı tatili			
4	1	Temel musiki bilgilerini edinme	Musiki temel bilgileri	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
1	1	Sesin oluşum sürecini anlayabilme. Duyduğu ses kaynağını söyleme. Ses kaynağında oluşan titreşimlerin havayı etkilediğini söyleme. Kulağa ulaşan titreşimlerin beyin tarafından ses olarak algılandığını söyleme	a.Ses b.Nota ve Değerleri UŞŞAK İLÂHÎ N'oldu Bu Gönülüm	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
2		Portre .anahtarlar bilgisini kavratmak	c.Portre d.Anahtarlar UŞŞAK İLÂHÎ Gelin Allah Diyelim	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
3	1	Ölçü, Ölçü Sayısı, Ölçü Çizgisi, İlâve Çizgiler ve Son Çizgiyi kavratmak	e.Ölçü, Ölçü Sayısı, Ölçü Çizgisi, İlâve Çizgiler ve Son Çizgi	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
4	1	Uzatma,hece bağı bilgisini kazanma	f.Uzatma Noktası ve Bağı, Hece Bağı UŞŞAK İLÂHÎ Bu Aklu Fıkr ile Mevlâ Bulunmaz	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
5	1	Dizi ve dizi sesleri bilgisini kavratmak	Dizi ve dizi seslerinin isim ve görevleri SEGAH İLÂHÎ Ey Allah'ım Beni Senden Ayırma	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
1	1	Ses sistemlerini tanıyabilme	Ses sistemi HÜSEYİNİ İLÂHÎ Allahım allah	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
2	1	Koma ve aralıklar bilgisini kavratmak	Koma , aralıklar RAST İLÂHÎ Allah Diyelim Dâim	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
3	1	İşaretler bilgisi ve işaretleri tanıyabilme	Değiştirme tekrar ve sus işaretleri	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
4	1	İşaretler bilgisi ve işaretleri tanıyabilme	SEGAH İLÂHÎ Dervişlik Başladır Dönemin değerlendirilmesi	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet

ARALIK

OCAK

A	H	T		Usul (İkâ) RAST İLÂHÎ	Kabe'nin Yolları	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
ŞUBAT	3	1	İşaretler bilgisi ve işaretleri tanıyabilme			Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	4	1	Usullerde mertbe uygulaması bilgisi	a..Usullerde mertbe		Anlatım, Dinleti,	Dini musiki ile ilgili yayınlar
	1	1	Usul aletlerini tanıyabilme	b.Usul Vurulması Ve Usul Âletlerinin Tanıtılması RAST İLÂHÎ Ey AŞIKI DİLDADE		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	2	1	Basit usul vuruşlarını kavrama	c.Basit Usuller		Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
MART	3	1	3.ÜNİTE Dini Müzikleri tanıyabilme. Dinlediği Dini Müzik örneklerinin Camii Müziği olduğunu söyleme.	Camii musikisi		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	4	1	Ezan okuyabilme becerisini kazanma	Ezan(Saba,uşşak ve rast makamları)		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	5	1	Ezan okuyabilme becerisini kazanma	Ezan(Segah ve hicaz)		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	1	1	Müezzinlik yapabilme becerisini kazanmak	Cumhur müezzinliği		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
NİSAN	2	1	Kamet yapabilme	Kamet		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	3	1	Teşbih okuyabilme	Teşbih ACEM AŞIRAN İLÂHÎ	Donandı Her Yer Kandiller ile	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	4	1	Temcit ve münacaat okuyabilme	Temcit ve münacaat		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
	4	1	Temcit ve münacaat okuyabilme	Temcit ve münacaat		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet

1	1	Mahfel sürmesi okuyabilme Tekbir okuyabilme becerisi kazanma	Mahfelsürmesi Tekbir	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
2	1	Sala okuyabilme	Sala a-Sabah salası b-Cenaze salası c-Cuma salası d-Salat-ı ümmiyye	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
3	1	Tevşih okuyabilme	Tevşih SEGAH İLÂHÎ	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
4	1	Mevlit bilgisi ve mevlit okuyabilme becerisi	Mevlit	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
1	1	Tardiyye okuyabilme	Tardiyye SEGAH İLÂHÎ	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
2	1	Miraciyye bilgisi	Miraciyye SEGAH İLÂHÎ Nasip Etse	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet
3	1	Solfej bilgisini kavrama	Basit solfej çalışmaları NİHAİND İLÂHÎ u Aşk Bir Bahr-i Ummandır	Anlatım, Dinlet, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet

ZÜMRE ÖĞRETMENLERİ:

Uygundur
21./09/2010

OKULU :

YILLIK PLAN

DERSİ **Dini Musiki**

2010- 2011 Eğitim - Öğretim Yılı

SINIFI **10**

A	H	T	KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAÇ - GEREÇ	DEĞERLEN DİRME
EYLÜL	1	3	Kendi yetenek ve ilgisini tanıyabilme Ders işleyişi hakkında bilgi sahibi olabilmek Manevi duyguların müzik yoluyla geliştirilmesi	1. Ünite: Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisinde ortak formlar Musiki ve dinî musiki	Anlatım, Soru-Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar D.İ.B.Yayınları	
	1	4	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	1. Na't	Anlatım, Soru-Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	
	1	1	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Besteli naatler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	
	1	2	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	İrficali naatler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	
EKİM	1	3	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	2. İlahi Zahidane güftelerde yapılan ilahiler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	
	1	4	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Tasavvufi güfteler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	29 ekim Cumhuriyet Bayramı
	1	1	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Münacat olarak yapılan ilahiler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	
	1	2	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Mirac ile ilgili ilahiler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	10 Kasım Atatürk'ü Anma
KASIM	1	3	Kurban Bayramı tatili				
	1	4	Cami ve Tasavvuf (tekke) musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Kabe ve hac ilahileri	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	

ARALIK		1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Kurban ilahileri	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
1	1	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Ramazan ilahileri	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
2	2	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Tavsiye edici			
3	3	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Din ve maneviyat tavsiye edici "ta" güftelerle yapılan ilahiler			
4	4	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Peygamber efendimizi meth u sena eden naat güfteli ilahiler			
5	5	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Viladet ile ilgili güftelerle yapılan ilahiler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
1	1	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Tavsiye edici, öğüt verici güftelerle yapılan ilahiler			
2	2	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	Bayran ilahileri,			
3	3	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek	yol ilahileri			
4	4	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek				
OCAK		1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek				
2	2	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek				
3	3	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek				
4	4	1	Cami ve Tasavvuf (tekke)musikisi ortak formları hakkında bilgi edinmek				

A	H	T						
ŞUBAT	3	1	Tasavvuf(tekke) musikisi hakkında bilgi edinmek	2. Ünite: Tasavvuf (tekke musikisi) Mevlevi ayini, durak, şüul İsmi celi, savt, mersiye, nefes	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet		
	4	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	3. Ünite: Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamlar RAST Ey Aşık Dildade				
	1	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	SABA Yan yüreğim yan				
MART	2	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	HİCAZ Dağlar İle Taşlar ile	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet		
	3	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	UŞŞAK N'oldu Bu Gönüm				
	4	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	SEGAH Ey Allah'ım Beni Senden Ayırma				
	5	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	HÜSEYİNİ Allahım allah				
	1	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	RAST Allah Diyelim Dâim Çok kullanılan diğer makamların tanıtılması Humayun makamı Zıgüleli hicaz makamı, Neva makamı				
NİSAN	2	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	Kurdi makamı Göçürümüş makamlar(makamlar) Acemşiran makamı, mahur makamı, sultaniyegah makamı	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar , İnternet	23 Nisan Ulusal Egemenlikve Çocuk Bayramı	
	3	1	Türk din musikisinde en fazla kullanılan makamları kavramak	Nihavent makamı, kurdilhicazkar makamı				

OKULU :

DİNİ MÜSİKİ

DERSİ

2010- 2011 Eğitim - Öğretim Yılı

SINIFI : 11

A	H	T	KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAÇ - GEREÇ	DEĞERLEN DİRME
EYLÜL	3	1	Dini Müzikleri tanıyabilme. Dinlediği Dini Müzik örneklerinin Camii Müziği olduğunu söyleme.	1.ÜNİTE Cami musikisi	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	4	1	Ezan okuyabilme becerisini kazanma	Ezan(Saba,uşşak ve rast makamları)	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	1	1	Ezan okuyabilme becerisini kazanma	Ezan(Segah ve hicaz)	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
EKİM	2	1	Müezzinlik yapabilme becerisini kazanmak	Cumhur müezzinliği	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	3	1	Kamet yapabilme	Kamet	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	4	1	Teşbih okuyabilme	Teşbih ACEM AŞİRAN İLÂHİ	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	29 ekim Cumhuriyet Bayram
KASIM	1	1	Temcit ve münacaat okuyabilme	Temcit ve münacaat	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	2	1	Mahfel sürmesi okuyabilme Tekbir okuyabilme becerisi kazanma	Mahfelsürmesi Tekbir	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	10 Kasım Atatürk'ü Anma

		Kurban Bayramı tatili					
1	3						
1	4	Sala okuyabilme	Sala a-Sabah salası b-Cenaze salası c-Cuma salası d-Salat-ı ümmiyye				
1	1	Tevşih okuyabilme	Tevşih SEGAH İLÂHÎ Şol Cennetin İrmakları				
2	1	Mevlit bilgisi ve mevlit okuyabilme becerisi	Mevlit		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
3	1	Tardiyye okuyabilme	Tardiyye SEGAH İLÂHÎ Sordum Sarı Çiçeğe				
4	1	Miraciyye bilgisini kavrama	Miraciyye SEGAH İLÂH Gani Mevlâm Nasip Etse		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
5	1	Tekbir, Teşrik tekbirlerini kavratma	Tekbir Teşrik tekbirleri				
1	1	Türk din musikisinde belli başlı makamları kavramak	2.ünite:Türk Din Musikisinde Makamlar Basit makamlar:Çargah makamı				
2	1	Buselik makamını kavratmak	Buselik makamı				
3	1	Rast makamını kavratmak	Rast makamı				
4	1	Uşşak makamı Uşşak makamı	Uşşak makamı Genel değerlendirme		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
ARALIK							
OCAK							

A	H	T	KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAÇ - GEREÇ	
ŞUBA	3	1	Hicaz makamı ve Uzzal makamlarını kavramak	Hicaz makamı	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	4	1	Humayun makamı ve Zırgüleli hicaz makamını kavramak	Uzzal makamı			
				Humayun makamı			
				Zırgüleli hicaz makamı			
MART	1	1	Neva makamı ve Huseyni makamı kavramak	Neva makamı	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	2	1	Karşıgar makamı ve Basit suzinak makamını kavramak	Huseyni makamı			
				Karşıgar makamı			
				Basit suzinak makamı			
NİSAN	3	1	Türk din musikisinde belli başlı makamları kavramak	Kürdi makamı	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	4	1	Türk din musikisinde belli başlı makamları kavramak	Göçürümüş makamlar(makamlar)			
				Acemşiran makamı,mahur makamı,sultaniyegah makamı			
	5	1	Türk din musikisinde belli başlı makamları kavramak	Nihavent makamı,kurdilhicazkar makamı ,zirgüleli suzinak makamı			
MAYIS	1	1	Türk din musikisinde belli başlı makamları kavramak	Şedaraban makamı,evcara makamı, hicazkar makamı	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	23 Nisan Ulusal Egemenlikve Çocuk Bayramı
	2	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Ruhnevaz makamı,Ferahnuma makamı Aşkeza makamı,hefigah makamı			
	3	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	3.ünite: Türk din musikisinde usul Sofyan,yürük semai			
	4	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Türk aksağı,devr-i hindi			
MAYIS	1	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Devr-i Turan,müsemmen	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı
	2	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Düyek,aksak			
	3	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Evfer,raks aksağı			
	4	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Aksak semai,oynak,curcuna			
MAYIS	1	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Lenk fahte,çengi harbi,Frenkçin	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet	
	2	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Tek vuruş,şarkı devr-i revani			
	3	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	Nim evsat,Raksan,devri revan			
	4	1	Türk din musikisinde kullanılan 8-15 zamanlı usulleri kavramak	4. Ünite: Türk saz musikisi formları Taksim,pişrev			

HAZ	4	1	Türk saz musikisi formları kavramak	Medhal Saz semaisi			
	1	1	Türk saz musikisi formları kavramak	Longra sırto			
	2	1	Türk saz musikisi formları kavramak	Oyun havası Aranagme ,kada		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	
	3	1	Türk saz musikisi formları kavramak	Solfej çalışmaları Genel değerlendirme		Dini musiki ile ilgili yayınlar ,internet	

Bu plan M.E.B. 18.10.1985/32 sayılı kararıyla belirlenen 2198 sayılı T.Dergisinde yayımlanan Dini musiki öğretim programına göre hazırlanmıştır.

Uygundur
21/09/2010

ZÜMRE ÖĞRETMENLERİ:

1	2	Dini Müsikî Formlarını kavramak	b) Usullü okunanlar: Her tür-tü ilahiler SABA Yan yürüğü yan c) Kısmen usullü, kısmen usulsüz okunan : Miraciye gibi	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
3	1	Türk halk musikisini usullerini kavramak	3)Türk halk musikisi Usuller: 1) Ana Usuller (Measure or ritm) 2)Birleşik Usuller	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
4	1	Türk halk musikisini usullerini kavramak	3) Karma (Mix) Usuller Formlar ve türleri) Sözlü Halk Ezgileri 2) Çalgısal Halk Ezgileri	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
5	1	Türk halk musikisini usullerini kavramak	<i>Uzun Hava Türleri: Hıyratlar, mayalar,</i> Bozlaklar,gurbet havalari ,divanlar,deyişler,nefes,ilahî	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
1	1	Mehter musikisini kavramak Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	4)Mehter musikisi 2.Ünite:Din Dışı Musikinin formları A. Askerî Müsikî	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
2	1	Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	B. Klâsik Müsikî I.Faisl Musikisi, 1. Söz Müsikîsi: a) Usulsüz okunan: Gazel:	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
3	1	Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	b.1) Usullü büyük formlar: Kâr	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
4	1	Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	b.2) Usullü küçük formlar:	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
			Yürük semâî:		
A	II	T	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAC - GEREÇ
3	1	Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	2.Saz Müsikîsi a) Usulsüz olan: Taksim b.1) Usullü büyük formlar : Peşrev	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
4	1	Din Dışı Musikinin formlarını kavramak	b.2) Usullü küçük formlar: Medhal Saz semâîsi	Anlatım, Dinleti,	Dini musiki ile ilgili yayınlar
1	1	15-32 zamanlı usulleri kavramak	3.Ünite:Usûl 8-15 zamanlı usuller 15-32 zamanlı usuller	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
2	1	Türk Dini Musikisinde kullanılmakta olan aletleri kavramak	4.Ünite:Türk Dini Musikisinde kullanılmakta olan aletler:Bendir,Kudüm,Nevbe,	Anlatım, Soru- Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet
3	1	Türk Dini Musikisinde kullanılmakta olan aletleri kavramak	Ney,Klasik kemençe, Tanbur ,kanun	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,İnternet

MART

ŞUBAT

OCAK

A	H	T	KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİK	ARAÇ - GEREÇ	DEĞERLENDİRME
EYLÜL	1	3	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	1.Ünite:Din Dışı Müsikinin Bölümleri 1)Klasik Türk musikisi	Anlatım, Soru-Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar D.I.B.Yayınları	
	1	4	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	1 Tarihi 2.Günlükte Klasik Türk Müziği	Anlatım, Soru-Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
	1		Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak Geleneksel Türk sanat musikisinin başlıca türlerini kavramak	2)Türk sanat musikisi Geleneksel Türk sanat musikisinin başlıca türleri 1. Dini Müsiki Formları: A. Cami müsikisi (özellikli yalnız sesle icra edilmesidir) a) Usulsüz okunanlar:Münacat, Ezan, Kaamet, Salat-u Selam, Tekbîr, Mersiye Ezan(Saba,üşak ve rast makamları) Ezan(Segah ve hicaz)	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
	1	2	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	Kamet,Münacat, Kaamet, Salat-u Selam, Tekbîr, Mersiye	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
EKİM	1	3	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	b) Usullü okunanlar: Cumhar, Tevşih ve Teşbih gibi ilahi türleri Teşbih ACEM AŞIRAN İLÂHÎ Donanı Her Yer Kandiller ile	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	29 ekim Cumhuriyet Bayramı
	1	4	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	Cumhar ve Tevşih türleri	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
	1		Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	a) Usulsüz okunanlar: Naat-i Peygamberi ve Durak Besteli naatler İrticalî naatler	Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	10 Kasım Atatürk'ü Anma
	1	2	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak	Kurban Bayramı tatili b) Usullü okunanlar: Ayn-i Şerif (Mevlevî), Ayn-i Cem ve Nefesler (Bektâşî) ve Zikir İlahileri (Arapça güfteli olanlarına Şuâî denir) c. Hem camide, hem tekke de okunan dinî müsikî formları a) Usulsüz okunanlar: Kuran-ı Kerim ve Mevlid-i Şerif	Anlatım, Soru-Cevap	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
KASIM	1	3	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
	1	4	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	
ARA	1	1	Din Dışı Müsikiyi ve Bölümlerini kavramak		Anlatım, Dinleti, Zevk Eğitimi	Dini musiki ile ilgili yayınlar ,Internet	

HAZ	1	Türk musikisinin tarihçesini açıklamak	5. Ünite: Türk Müsiki Tarihi 1. İslamiyetten önce Türklerde müsiki	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	4				
	1	Türk musikisinin tarihçesini açıklamak	2. İslamiyetten sonra Türklerde müsiki a. 17. yüzyıla kadar b. 18. yüzyıla kadar	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	1	Türk musikisinin tarihçesini açıklamak	c. 19. yüzyıla kadar d. 20. yüzyıl ve zamanımızda Türk musikisi	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	2	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	6. Ünite: Türk Müsiki sahasında Eser Vermiş Büyük Bestekarlar A. Dini müsiki sahasında Hatip Zakiri Hasan Efendi	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
NİSAN	3	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Buharizade Mustafa İtri Efendi Zekai Dede efendi	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	4	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Hamamizade İsmail dede efendi, Dr. Supha ezgi	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	1	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Rauf Yekta Efendi Hüseyin sadettin Arel	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	2	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Sadettin Kaynak		
	3	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	B. Dini Dışı Sahada Abdülkadir Meragi		19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı
	4	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Hafız post	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	1	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Dellalzade İsmail Dede Efendi	Anlatım, Dinletim, Zevk Eğitimi	Dini müsiki ile ilgili yayınlar , İnternet
	2	Türk müsiki sahasında eser büyük bestekarları tanımak	Hacı Arif Bey		
	3		Genel değerlendirme		

Bu plan M.E.B. 18.10.1985/32 sayılı kararıyla belirlenen 2198 sayılı T.Dergisinde
yayınlanan Dini müsiki öğretim programına göre hazırlanmıştır.

Uygundur
21./09/2010

ZÜMRE ÖĞRETMENLERİ: